

dia pedig
lmulasztott.
caesések is.
ást mutat.
n még sok
százalékos
eren Kaje-
elezetségei-

szözlők a la-
etemi tanár
ió folytán
értetik meg
hely szerint
hoztak már
A Hun-
lemes illatu
enítő szert
nek is meg-

y mérlegkő-
adóban.

ET

1-én tartotta
kesedők kö-
agyhirü tor-
k bejárata
mind meré-
nászcsoporta,
mellett eso-
az idei ün-
nepélyen a
ői tornász-
tésével mel-
rosi társada-
szöntötte.

Club (ESC)
enek helyisé-

A „Zsidó
rnap délelött
kára tart fel-

kor., félévre

k

vitz, paplanos-

uel szoter aus
t Tefilim. Mc-
szisz und rite-
zu ermässigen.
10. főlásint 7

Merényi Kornél.

Ára 4000 korona.

XX. évfolyam. 4. szám.

Budapest, 1925. március 1.

(5685 Adar 6)

ZSIDÓ SZEMLE

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Buda-
pest, VI., Király-u. 36. Telefon: 84-89.
Sürgőnycim: UNGCION

POLITIKAI LAP
Megjelenik minden hó 1-én és 15-én

Egyes szám 4000 kor.

Cionismus és vallás

A cionista irodalom, valamint a Zs. Sz. is már sokat foglalkozott e témával. Hogy ismételtén foglalkozunk vele, csak annak a jele, hogy a gonoszsgot a rágalmozó lelkiismeretlenséget érvekkal sosem lehet meggyözni. Nem is az ő meggyözésükre sorakoztatjuk fel érveinket, mert ez igazán fölösleges fáradság volna, hanem azoknak a felvilágosítására, kik az alszenteskedő, szemforgató hazugságoknak jóhiszeműen felülnek.

Két frontról is támadják a cionizmust, állítólagos vallásellenessége miatt és pedig úgy az asszimilációs mint az orthodox táborból.

Az első helyen említett táborból jövő vádaskodással hamar végezhetünk. Nem érdemes vele hosszabban foglalkozni. Minden épelméjű ember előtt nevetséges, ha ők, az asszimilánsok, kik minden igyekezetükkel, minden energiájukkal azon dolgoznak, hogy a zsidó tömeget minél zsidótlanabbá, a környező népekhez mennél hasonlóbba asszimilálják. Hogy a kikeresztelkedést mennél könnyebbé tegyék: éppen ők azok, kik a cionisták vallástalanosága miatt kétségbe esnek. Valójában pedig az fáj nekik, hogy a cionizmus a zsidó népet zsidóbbá öntézetesebbé és a zsidó kulturában erőssé akarja tenni s így a legtudatsobban az asszimiláció, a népi megsemmisülés ellen dolgozik. Az ő vádaskodásukkal nem tartom érdemesnek tovább foglalkozni.

Látszólag sokkal komolyabb az orthodoxiának vádja. Mert tény az, hogy nagyon sok cionista van, aki teljesen vallástalan életet él s még Erecz-Jiszraelbe visszatérve sem tartja tiszteletben szent vallásunk törvényeit. Ez szomorú valóság! Tisztelt orthodox testvéreink azonban elfelejtik azt, hogy a cionizmus nem vallási, hanem nemzeti mozgalom, mert hiszen, ha vallási mozgalom volna, akkor természetesen csakis vallásos egyének lépnének be a cionista szervezetekbe. A politikai cionizmus megalapítójának pedig nem az volt a célja, hogy a zsidóságot a vallásossághoz terelje vissza, hanem a zsidók népi eszméhez és Paleztinához. Mert azt parancsolta a zsidó nép politikai és közgazdasági szörnyű helyzete. Politikai és gazdasági helyzetben pedig csakis politikai és gazdasági módszerekkel, nem pedig vallásos gyakorlatokkal lehet javítani.

Bármennyire is tiszteljük és tisztelik a cionizmus vezérei a vallást, nem gondolják t. orth. testvéreink, hogy a cionizmusból sohasem lett volna világmozgalom s az a nemzetközi hatalom amivé lett, ha a cionista szervezetbe való belépés feltételeként a szigoruan vallásos életmódot kötötték volna ki. Hol volna most Erecz Jiszroel? A virágzó zsidó városok és gyarmatok helyén ma is mocsarak büzlenének, mint 30 évvel ezelőtt, ahol ma orosz-, román- és lengyel pokolból menekült testvéreink tizezrei művelik boldogan az áldásthozó rónákat, ma is sakálók és hiénák esordái orditoznának a kietlen pusztaságban. Ma, midőn Amerika kapui is lezárdtak a menekülő zsidók hontalanul bolygó ahasvérusai előtt.

Igazán csak egy menedék van: Erecz Jiszroel, mely tárva fogadja régen számkivetett fiait. Ott újra hazát lelnek s békés munkában boldogan élvezik a csendes nyugodalmat. S a szerencsétlenek, akik elnyomó mostoha hazájukban (Oroszország, Lengyelország, Románia) sanyalódnak, vigasztalást találnak abban, hogy adandó alkalommal ők is utra kelnek s elérkezhetnek a földkerekség egy kis helyére, hol igazán otthon fogják magukat érezhetni, hol nem fogják őket mint idegeneket lenézni és üldözni. Ma igazán sok millió testvérünknek ezen egyedüli reménysugár teszi elviselhetővé nyomorult életét. S ezen eltető szép reményt és még szebb valóságot a „vallástalan“ cionizmusnak köszönheti a zsidó nép.

Joggal kérdem, van ennél nagyobb „micva“? Vajjon nem megbocsátható e annak a cionistának minden egyéb vallástalanosága, ha ezt lehetővé tette, ha ezt megvalósította?!

De tovább megyek! A zsidó országba visszatért zsidó tömegnek nincs e sokkal inkább alkalma a vallás szabályait megtartani, mint a góluszban. Igazán vallásos jó zsidó kereskedőket ismerek, kik megtörve az élet viszontagságainak súlyos terhe alatt kénytelenek üzleteiket szombaton nyitva tartani megélhetésük miatt; tanárokat, hivatalnokokat, mesterembereket, kik szívük parancsa ellenére kénytelenek a szombatot megszegni. Nem ugy Erecz Jiszraelben! Minden zsidó üzlet zárva van, a legvallástalanabb sem merné szombaton üzletét nyitva tartani s elmegy a templomba. És ott az ünnepeknek, a peszachnak, a sevuosznak, a szukosznak is egész más fényük van. A történelmi ősi hangulat oly patinával vonja be ünnepeinket, hogy annak varázsa alól a legközömbösebb sem tudja magát kivonni. És így van ez minden téren.

Mennél nagyobb lesz Palesztina zsidó lakossága, mennél nagyobb tömegben fog együtt élni ősei földjén a zsidó nép, annál inkább lesz alkalma, annál inkább lesz megkönnyébbítve számára a zsidó a vallásos élet. Mind ezen akadályok mindazon esábitások, melyek a góluszban viharzó tenger módjára mindennap letördelnek egy darabot, még a legkeményebb hitszikkából, ott e gátak teljesen kikapcsolódnak és elvesznek.

Ezen eszmemenetet sokáig folytathatnám. De fölöslegesnek tartom, mert mindenki tovább füzheti magának ezen gondolatmenetet. Mindez oly egyszerű és világos, amit csak az egyiptomi csapás, sötétségével sujtott nem vesz észre. Sajnos az orthodoxia egy részét az Örökkévaló épen a 10-ik csapással verte meg. Nem kell különös elképzelés hozzá, hogy minden logikusan gondolkzó belássa, miszerint az újjáéledő Erecz Jiszrael csakis hasznára lehet a zsidó vallásosságnak, sőt talán tulzás nélkül mondhatom, hogy megmentője. Mert a gólusz rettenetes erejű sodra mind több és több, testvérünket ragadja el tőlünk.

Egy bazilikában sem férne be azon kikeresztelkedettek tömege, kik hajdan mint vallásos orthodoxok gyermekei jesivába jártak. Ezzel szemben nem tudok még

alképzelné sem meggyőződéses cionistát, aki kikeresztelkedésre még csak gondolna is, legyen egyébként bármily vallástalan.

Ezek alapján joggal tarthatjuk a cionizmust erősebb konzerváló erőnek, mint az orthodoxiát s joggal mondhatjuk, hogy az az orthodoxia, mely a cionizmus ellen harcol a zsidó népiesség és a zsidó vallás jövője ellen harcol.

Mint fejtegetéseim elején említettem, a cionizmus gazdaságpolitikai mozgalom, melynek célja a zsidó nép gazdasági és politikai nyomorúságán segíteni. Nem tagadható az sem, hogy a zsidó nép vallás terén is kritikus helyzetben van. Eltekintve a tömeges kikeresztelkedésektől a „még“ zsidó tömegeknél a „vallástalanság“ ijesztő módon terjed. Ezen szomorú állapotot a cionizmusnak tulajdonítani csakis pathologikus idiotiával vagy kriminalisztikai rosszhiszeműséggel lehet.

Hogy csak egy érvt hozzak fel az ellen — ha ugyan szükséges —: ezen vád alapján Budapest zsidóságának borzasztó mód vallásosnak kellene lennie, mert hiszen sehöl a világon nem oly csekély a cionista befolyás mint itt Pesten. Ennek dacára vagy talán épen ezért az egész világon nincs oly foku elzsidótlanodás mint itt. A vallástalanság ijesztő mérvű terjedésének sokkal általánosabb és sokkal mélyebb okai vannak, melyre itt nem akarok kitérni. Sokkal inkább oka enne az orthodoxia elavult politikája, teljesen esődött mondott tanítási módszere és szűk látóköre.

Őseink történetét olvasva azt látjuk, hogy nagy bölcseséink, a talmud nagy alapítói a tanaitak s a későbbi korok hangadó nagy rabbijai mind megértették a kor szavát s úgy alkalmazták a vallás parancsait, hogy azok az élet követelményeinek s egyuttal szent törvényeink szelemének megfeleljenek. Ellenben — sajnos — a múlt és jelen század orth. rabbik tulnyomó része a merev látzat kedvéért feláldozta a lényegét, amelynek szomorú következményeké, a zsidóság mind nagyobb és nagyobb tömege menekült a formák elöl, melyeket az orthodoxia tartalommal megtölteni nem tudott.

Most már látja politikájának ártalmas következményeit s ahelyett, hogy levonná belőle a tanulságokat, revideálná helytelen politikáját s mindent elkövetne, hogy a mai világhoz való módszerekkel igyekezzenek a zsidó tömegeket a zsidó vallásnak visszanyerni vagy legalább is a még meglevőket hitükben megerősíteni. Bűnbakot keres s azt a cionizmust, mely a zsidó népet a zsidósághoz igyekszik visszavezetni, a kétségbeesett népnek reményt nyújt; vigasztalást ahelyett, hogy egész erejével támogatná s áldásos munkájában vele versenyezne, még gáncsot vet neki s ellenségeinkkel szövetezik.

Szerencsére mind több és több orth. rabbi és vezető belátja eddigi rettenetes tévedését s bűnbánóan csatlakozik táborunkhoz. Mi pedig annál is szívesebben látjuk őket sorainkban, mert közöttünk dolgozva, sokkal nagyobb szolgálatot tehetnek annak a vallásnak, melyet mi is nemzetfentartó elemnek ismerünk, s mely az tuőbbi évtizedekben nem a mi, hanem az ő hibájukból lett annyira elhagyatva.

—k—e.

Miniszteri konferencia a cionista alapszabályok ügyében

Szovjetország és Magyarország az egyedüli országok a földkerekségen, ahol a cionista szervezet működése hatósági tilalom folytán meg van bénítva. Mig azonban Oroszországban a hatalmon levő terror a „bourgeois“ cionistáktól félti hatalmát, addig nálunk maga a „hivatalos“ zsidóság memorandumaival és beadványaival tette lehetetlenné a cionista szervezet alapszabályainak jóváhagyását. A cionista alapszabályok az évek hosszú sora óta elintézetlenül hevernek a belügyminisztériumban, mert az országos irodák a kultuszminisztérium utján tiltakozásukat jelentették be a Palesztinában zsidó népotthont létesítő cionizmus ellen.

A magyar zsidóság hivatalos exponensei ezen anticionista politikájukkal rossz szolgálatot tesznek a magyar zsidóságnak. A hivatalos magyar zsidóság, mely állandóan és joggal apellál a magyar nemzet jóindultra és a magyar nemzet keresztény vezetőinek toleranciájától várja a numerus clausus és más kurzusbeli sérelmes rendszabályok eltörlését, magában a zsidóság keretén belül nem tür más véleményt és oly rideg az általuk vallott liberális és demokrata világfelfogással annyira ellenkező intoleranciát tanúsít a magyarországi cionista mozgalommal szemben, amelyhez fogható sehöl a világon nem tapasztalhatunk.

Israel Cohen budapesti tartózkodását felhasználta arra, hogy interveniáljon gróf Klebelsberg kultuszminiszter urnál, mint az országos irodák felettes hatóságánál, hogy az országos irodákat hívja fel új nyilatkozattételre. A kultuszminiszter ur kiváló előzékenységgel — mely feltűnően elüt a hivatalos zsidóság részéről tapasztalt ridegségtől — eleget tett Cohen ur kérelmének és egybehívta a két iroda vezetőségét és a két rabbinátus képviselőit. Az értekezlet zárt jellegénél fogva nem áll módunkban az egyes felszólalók, köztük Cohen ur fejtegetéseit olvasóinkkal ismertetni. Rámutatunk tehát csupán a sajtó utján már nyilvánosságra jutott azon tényre, hogy az országos irodák fentartották ez alkalommal is cionistaellenes állásfoglalásukat.

A hivatalos zsidóság tehát továbbra is ellenzi Palesztina felépítését és szembehelezkedik az egész világ zsidóságával, mely ha összeségében nem is azonosítja magát a cionizmus politikai programjával, legalább részt vesz a palesztinai építómunkában és sehöl nem veszi igénybe a hatóságok segítségét a cionizmus elnyomására.

A magyarországi cionistákat a hivatalos zsidóság ezen nem új állásfoglalása egyáltalában nem fogja megakadályozni abban, hogy a törvényes körlátokon belül Palesztina felépítésének szent eszméjeért tovább küzdiének. Biztosíthatjuk az irodákat, hogy mi minden ellenkezés dacára továbbra is teljesíteni fogjuk zsidóságunk iránti kötelezettségeinket abban a reményben, hogy idővel maga a hivatalos zsidóság is mellénk áll.

Dr. K. N.

EZÜST disztárgyak
EZÜST evőeszközök
EZÜST sport- és versenydíjak
dús választékban, gyári árban
Schleifer ezüstárugyár, Budapest.
 VII., Kazinczy uca 14.
 Telefon: József 135-28

Abel Pann kiállítás Budapesten

Jeruzsálemi művész a Nemzeti Szalonban

A zsidó művészetnek nagy ünnepe lesz az a hét, amelyen a Kelet és a Biblia legnagyobb élő művészenek a jeruzsálemi Abel Pannak képei kiállításra kerülnek a budapesti Nemzeti Szalon pompás világitásu összes termeiben.

Az a tény, hogy ezt a kiállítást a Nemzeti Szalon rendezzi, és ennek igazgatósága, gróf Andrássy Gyulával az élén annyi áldozatkészséggel exponálta magát azért, hogy a nagy festőművészenek alkotásait bemutathassák, bizonyítja a legjobban, hogy itt pártok és felekezetek fölött álló univerzális értékekről van szó. Hiszen a művészet, ha igazán művészet, mindig egyetemes, akár honnan meríti is a mondanivalóját, a Biblia és a Kelet pedig mindenkor az egész emberiség lelkének inspirálója, érzésének ébresztője, szívének melegítője, fantáziájának szélesítője és színesítője volt.

Mégis a zsidóságnak külön büszkesége és önértetének fokozója, hogy az ő Bibliája lett a Könyvek Könyve az egész világ számára, hogy a judai próféták tanították a pogány emberiséget egyistenhitre és a szeretet erkölcsére, hogy az ő kicsiny Szentföldje lett a vallások bölcsője, népek világossága, nemzetek nemesítője. És ép olyan lélekemelő az a tudat, hogy ma a zsidó renaissance korában zsidók lettek a Biblia és a Kelet leghihettebb szószólói a képzőművészetben is, melynek forrásait a gáluth sötétiségében megtalálni nem tudták. A *Mult és Jövő* kiadta nemrég „A Biblia képekben” című nagy díszművet, amelyben kronológiai sorrendben gyönyörű reprodukciókban sorakozik fel mindaz, amit a Bibliából a festészet és szobrászat nagy mesterei a különböző korokban merítettek. És dr. Patai József kénytelen a bevezetésében leszögezni, hogy bizony majdnem a XIX. század elejéig a Biblia művészeit nem zsidók közt kell keresnünk. Nem voltak a gheztóban dómok, hatalmas freskók és szent szobrok számára és a zsidó lélek vágyakozását és szomjúságát a szépség után csak a rituális apró tárgyain tudta lecsillapítani. Most azonban egészen ter-

mészetes és magától érthető, hogy maikor a zsidó renaissance mesterei keresni kezdik a kapcsolatot a zsidósággal, első sorban a Bibliához közelednek. És végre el kellett érkeznie az időnek, amikor a zsidó géniusz nagy alkotását a különböző idegen és idegenszerű felfogások után igazi zsidó ábrázolásban kapjuk, hogy a zsidó könyvek könyve a zsidó művészet prizmáján keresztül ragyogtassa örökkévaló színeit!

„Miért festettem a bibliát?” — írja Abel Pann maga — „Szégyenérzet fogott el mindig, ha arra gondoltam, hogy minden nép megszülte a maga művészt, aki átadta neki a Szentírást az ő színeivel. csak maga az a nép nem, amelynek szelleme ezt az örök könyvet alkotta. Mint élő embereket akartam festeni a Biblia hőseit, mint hus és vértől való embereket, amint a Biblia életében megjelentek, tragédiáikkal és örömeikkel, dalaikkal és szomorúságaikkal. Zsidó színekkel akarom megfesteni a zsidó Bibliát!”

„Ha azt kérde tőlem a Dóme-angyal — írja Boris Schatz — halálom után: „mi jót tettél ezen a földi életben?” azt fogom neki felelni: „elhozta Abel Pann a gölthből Izrael földjére, hogy itt dolgozzon Jeruzsálemben, ez elég, hogy bűnbocsánatot nyerjek minden vétkemért.” „Mindaddig — írja Prof. Schatz másutt — a zsidó nép kommentárok és prédikációk halmaival tárta fel az ő könyvek könyvének tartalmát. Eddig *tanultuk* a Bibliát mint a könyv népe és nem *láttuk*, mint ahogyan őseink látták a hangokat a sivatagban... Abel Pann az első művészi „magyarázója” a Bibliának a szemek számára.”

Ragyogó keleti színek káprázatában elevenedik meg a Biblia Abel Pann képeiben, melyeket a Londoni Wembley világkiállítás mint legnagyobb ideai attrakcióját szerzett meg. Dr. Patai szentföldi utjának köszönhető, hogy Abel Pann képei meg fognak állani európai diadalutjukon egy hétre Budapesten, hogy itt is alkalma legyen a közönségnek magába szívni a Kelet és a Biblia művészetének tündöklő szépségeit és itt is gyönyörköd-hessenek abban az inspirációban, melyet a Szentírás szellem a Szentföldön sugározott.

A héber szolga

Irta: **Dávid Frischmann**

Almomban láttam ezt a látomást? Avagy ébren? Már nem tudom. Azóta bizony eltelt néhány ezer év...

Mégis emlékszem minden részletére. Mintha csak tegnap történt volna, mintha csak ma...

Köröskörül a félelmes pusztán — a sárga és mély homok, amelybe belesüpped a láb s nem tud kiemelkedni többé. És a homok izzik, forr és tüzel és fölötte, mint gőz iver az ég kékje. Ha véletlenül kibújik a sziklák egyikén a kis fű, a csenevész burján vagy a vadnövény, legtöbbször nem lesz a hajtás zöld, hanem sárgásfehér; vegetál és vágyódik és liheg egy rövid ideig, azután pedig elhervad, elfonnyad és kimulik. De időnként erős, hatalmas, forgószél támad és ez a szél új homokoszlopokat állít, az oszlopok meg befödik a földet és pillanat multán eltűnik minden és olyanná válik, amilyen volt. A csönd pedig nagy és súlyos a fojtogatásig és az ájulásig. Csak időnként halatszik egy éhes hiéna üvöltése, utána ordít egy magányos oroszlán, azután ijesztő hosszú és vontatott hangján huhog egy bagoly és hirtelen alácsap a keselyű a hegy csúcsáról. Pillanat mulva visszatér a csönd. És a pusztán baldoklik a dél izzásában és köröskörül minden fáradt és bágyadt.

A nagy és félelmetes pusztában emberi lábnyomokat lehet látni. A csak kevéssé kitaposott ösvényeken kóborolnak ama törzsek karavánjai, amelyek Egyiptomból jöttek. E törzsek szabadságot szomjuboznak és a jövőt keresik. Honfoglalásra indulnak.

A meredek hegyek tövében és a kopár sziklák között sátrak vannak felítve, tizével, százával; a nép többi része, amelynek sátra nincsen, elszéledt a nagy síkságon és odubán, barlangokban és sziklák hasadékaiban, a mezőn táboroz. Csak időnként tekintgetnek a gyülekezés sátra felé, amely a nagy hegy ormán van felítve és felhő borítja.

Hirtelen egy harsona és két dob hangja hallszik; a harsonás hosszan fujja és a dobosok hosszasan verik.

Köröskörül a nép fölocsudik, mindnyája fölveszi feyverét és ijját, az egész nagy tábor széltében, a mezőn. Biztosan egy félelmes törzs közelg hirtelen, az ismaeliták törzse, vagy a midjaniták, avagy a kusiták törzse, amely őket akarja megtámadni...

Ámde a nép tévedett. A vad törzsnek sehol nyoma. hanem a nép hivatott össze, hogy jöjjön a sátrak egyike elé és lisszon egy idegenszerű látványt, mely elébe fog tárulni.

A látvány pedig valóban idegen volt. Egy férfi Lévi házából, Kehát családjából: Elcáfán ben Uziel, immár hat éve, alighogy átkelt a vörös-tengeren, vásárolt magának egy héber szolgát, Jerokeám ben Rechemet. És most szabadnak és függetlennek akarja nyilvánítani, mert elérkezett a hetedik éve, de a szolga nem akar szabadon eltávozni. Megkapaszkodott ura sátrának sarkaiban és az emberek nem bírják onnan elmozdítani.

És a harsonás fujja harsonáját és a dobosok verik dobjukat és a nép gyülekezik köröskörül.

A főpap is megérkezik.

Elcáfán ben Uziel a sátor bejáratánál áll és igyekszik a szolga szívére beszélni, de a szolga megmakacsodik és folyton azt hajtogatja: „Nem megyek szabadon”.

Erre a kiállításra fel fognak zarándokolni az egész országból, még fokozottabb mértékben mint annak idején a Mult és Jövő Lilien-, Struck- és Becalél-kiállításaira. És mindenki, akinek csak módjában lesz, meg fog szeretni egy-egy biliai festményt, egy-egy szentföldi grafikát, hogy otthonának díszé legyen egy darab az isten-áldotta zseni képeiből, amelyekről az amerikai Szépművészeti Muzeumok főigazgatója a chicagói kiállítás alkalmából azt írta, hogy „Abel Pann minden egyes műve muzeumi értéket jelent“.

A Zsidó Szemle szeretettel köszönti a Szentföld nagy művészt és különös ünnepünk nekünk, hogy az új Palesztina egyik nagy alkotó egyéniségét fogja megismerni a magyar zsidóság.

Luigi Luzzatti, v. olasz miniszterelnök, büszke a zsidóságára és a zsidó Palesztinára

Luigi Luzzatti szenátor volt olasz miniszterelnök fogadta a zsidó távirati ügynökség római megbízottját, és nyilatkozott a zsidó Palesztináról, a zsidó etikáról, s Palesztina viszonyáról a zsidósághoz. — Luigi Luzzatti volt eddig az egyetlen zsidó, aki Olaszországban előbb a miniszterelnöki, majd sok éven keresztül különböző kormányokban a pénzügyminiszteri állást töltötte be... Ma is az egyetem közgazdasági fakultásának tanára s mint ilyen a politikai közgazdaságtan terén egyike a legkiválóbb szakembereknek. — A 85 éves Luzzatti az utóbbi időben tartósan gyengélkedik. — Az I. T. A. megbízottját is ágyánál fogadta.

Mihelyt az egészségi állapotom megengedi, — remélhetőleg már néhány hónapon belül — kiadom új könyvemet a „Nemzeti kisebbségek problémájáról“ — mondotta az agg tudós. Ebben a könyvben külön fejezetet szenteltek a zsidó kisebbségek kérdésének.

Luzzatti azt mondta, hogy nagyon érdeklődik az orosz és lengyel zsidóság gazdasági helyzete iránt, élénk figyelemmel kíséri a cionista mozgalom előrehaladását s

Ekkor hozzálép a főpap és ő is szívére beszél, megpróbálja megmagyarázni neki, mi az a „szabadság“ és mi a „rabszolgaság“. Az ember azért született, hogy szabad legyen, nem pedig, hogy egy ur szolgája maradjon, még ha az az ur olyan, mint az Isten angyala, nemes és jószívű, akkor sem: ám a szolga csak ezt ismételteti: „Nem akarok kiszabadulni“.

A gyülekezetből is hozzálépett egyik-másik és igyekezett rábeszélni, de ő csak ezt ismételte:

— Nem akarok kiszabadulni.

Elcáfán ben Uziel pedig még egyszer szólt hozzá:

— Jerokeám! Nem szándékos megmondani neked, miért nem akarsz szabadulni?

— Szeretem az uramat! — válaszolt a szolga édeskesen és nagy hízélgéssel.

— De én nem szeretlek ám téged! Hiszen megvetett voltál sátramban, nem is takarékoskodtam veled, nem kevés ütlegeket kaptál, juhörző kutyáimat is rád uszítottam nem egyszer és a legutolsó szolgálóm is magasabba tartotta magát náladnál. Egész nap esavarogtál és most hirtelen azt mondod: szeretem az uramat! Tudod-e mit beszélsz?

— Szeretem az uramat, feleségemet és gyermekeimet.

— De hiszen hazugságot mondasz. Ez csak üres szóbeszéd, amelyben jártas vagy. Mindnyájan tudjuk, hogy feleségedet utáltad és fiaidat mindig hűtlenül elhagytad és hogy mind e szavak csak kifogás, amellyel élsz. Nem jobb-e hétszer neked, ha véget vetsz ez üres fecsegésnek és szabaddá léssz?

különösen az orosz cionisták sorsáért aggódik, akik állandó üldözésnek vannak kitéve.

A zsidók palesztinai munkája tekintetében — folytatta — csak megismételhetem felhívásomat a zsidókhoz, s ma még nagyobb hittel s igyekvéssel, mint néhány évvel ezelőtt. — Az egyetemes zsidóság érdeklődése mindjobban Palesztina felé fordul, őseink szent földje felé.

Üldözött és sokat szenvedett testvéreink Palesztinát tekintik menedékhelynek s teljes szabadjoguságuk biztosítékának. — Számkivetésünk első évétől kezdve mint az emberiség mártírjai szerepelünk. Azon a napon, amikor a békés együttműködés napja felragyog Palesztinában, akkor fogja az egész emberiség megtudni *mi az igazi béke*, mely nem harci eszközökkel, hanem csak barátsággal és szeretettel érhető el.

Az antiszemita hullám, mely jelenleg az egész világot elárasztja, közvetlen következménye a háboru elvadulásának s eredménye az egyetemes európai erkölcs süllyedésének. A háboru kiölte az emberből az emberi élet szentségének érzetét.

Luzzatti az intervju végén ezeket mondta:

„Zsidónak születtem s mint zsidó akarok Istenhez megérni. Büszke vagyok zsidóságomra. És amikor ellenségeim szememre vetették, hogy miniszterelnökségem alatt személyes ismeretségemet, Balfourhoz és Clemenceauhoz fűződő barátságomat, arra használtam fel, hogy elnyomott zsidó testvéreim helyzetén javítsak — én erre a gáncsra is büszke voltam“.

Naponta friss vágású baromfi és saját beöntésű vegyítiszta zsir a legolcsóbb napi árban kapható

Fenakel Jónás

orth. kóser baromfi-üzletében

VII., Kazinczy-utca 52.sz.

Nagyobb fogyasztóknak lényeges árkedvezmény.

— Szeretem az uramat, feleségemet és gyermekeimet; nem megyek szabadon!

— Jó. Még egyet: nem megy egyedül, hanem veled adom feleséged és gyermekeidet is. Szabaddá léssz?

— Nem, nem megyek ki. Szeretem az uramat. Óh, mennyire szeretem az uramat; nem tudok élni az uram meg a leköpes. a megszegyentések, ütlegek és a rám uszított kutyák, meg a legutolsó, gögös szolgáló nélkül. Nem megyek szabadon. Mit nekem a szabadság? Én csak a szolgaságban érzem jól magam. Egész lelkem csak akkor büszke, hengegő és gyönyörködő, ha egészen a rabszolgaság sarába merül alá. Nem, nem akarok kiszabadulni.

És a szolga vonított, akár egy kutya.

Hirtelen fölemelte a főpap a hangját.

— Ezek voltak az utolsó szavak. Egy szót se többé. Végrehajtjuk a törvényt előírás szerint.

A főpap felvevő fehér köpenyét és díszes övét.

A gyülekezet pedig köröskörül tolong, hogy lássa a látványt és akinek kicsi volt a termete, lábujjhegyére állott.

— Hozzátok ide az árt! — parancsolja a főpap kemény hangon.

Az árt odavitték.

— Tartsátok a tűzbe, míg egészen izzik! — folytatja a parancsot a főpap.

Az árt a tűzbe tartják, míg meg nem vörösödött; majd megint a főpaphoz viszik.

— Hozzátok két tanut! — rendeli a főpap újból.

Két férfi válik ki a gyülekezetből és megállnak Elcáfán ben Uziel mellett.

Hechaluc társaság munkája

Kevés Palesztinában érdekelt ember nem hallott még a halucimról és munkájukról és kevés az olyan látogató az utóbbi néhány évben, aki a vidéket megtekintvén, nem látta és csodálta volna azokat az erős, egészséges fiatal férfiakat és nőket, akik az utakon, vagy a mezőkön dolgoztak.

Láthatták őket 1921 első napjaiban Dübneél, amint a süppedő talajt előkészítették a földművelésre — ami látványosan lehetetlen munka — s egy-két év múlva visszatérvén, szikladarabokkal, kövekkel feltöltött, földművelésre alkalmatlan, jó lakóházakkal és más gazdasági épületekkel körülvett földet találhattak ott. Bizonyára sokan emlékeznek még a chalucokra, amint 1920 telén Galilea utjain dolgoztak, ponyvasátrak alatt lakva és mindent nélkülözve, ami az ilyen életet lehetségessé teszi: kevés fekvőhelyük, rossz főzőeszközeik, de állandó jókedvük volt, bármilyen nehéz volt is a munka és bármilyen súlyosak is a külső viszonyok.

Munkájuk eredménye a sok jó út, az általuk épített számos lakóház és egyéb épület; amint ez az új kolóniákban látható, a legjobb érv ama vélemény megdöntésére, amely szerint a zsidók képtelenek testi munkára. Ha megvan az alkalom és a vonzóerő, úgy éppen olyan jó földműves, köműves, sáncásó lehet a zsidó, mint bárki más. Azonban valami igazság mégis csak van a fenti véleményben. Igaz, hogy a zsidók évszázadokon át városlakó nép volt. Sőt, nemzedékeken keresztül üldöztek, sanyargatták őket, egészségtelen, a legelmebb kényelem nélkül való házakban voltak összezúfolva, szabad mozgásukban korlátozva, társadalmi fejlődésük lebilincselve. Valóban, nem kell csodálkozni azon, hogy, habár egy idő óta már nincsenek oly egészségtelen környezetben, mégis kevesen képesek közülük megbirkózni a nehézségekkel, melyekkel egy földmunkásnak Palesztinában küzdenie kell.

Kezdetől fogva megállapították már, hogy ha Palesztinát fejleszteni kellene, úgy sürgős szükség volna erős, egészséges férfiakra és nőkre, hogy ez a más nemzeteknél meglehetősen gyakori típus hiányozni fog a zsidóknál, hogy

A főpap az égre emeli szemeit, kiterjeszti kezeit, azután így szól:

— Elcáfán ben Uziel! Imé megvetett szolgád, ez a Jerokeám, Rechem fia, akit szolgádul vásároltál hat évvel ezelőtt, midőn átkeltél a Vörös-tengeren, Hat évig szolgált téged, a hetedikben szabaddá akartad tenni őt, ám Jerokeám, Rechem fia, a megvetett szolga, vonakodott kiszabadulni, tanu rá ez az egész gyülekezet és ti ketten is tanuk vagytok, kiknek nevét lepecsételjük. De te tiszta vagy Isten és Izrael előtt. Vedd ezt a furót és ezt a megvetett szolgát, Jerokeámot, Rechem fiát, léptesd sátrad bejáratának ajtófélfájához, furd keresztül rajta jobb füle cimpáját; hadd legyen odaszögezve a furóval három nap és három éjjel és minden férfi és minden asszony, akik mellette elhaladnak, köpjék le őt. A negyedik nap reggelén távolítsd el onnan és azután örökké szolgád maradjon.

A mellette álló írónak pedig mondá:

— Te pedig ird és pecsételd le ezeket a dolgokat a könyvtekeresbe és láttamoztasd a két tanuval, hadd legyen ez az eset örökké megszégyenítő emlékezetű!

Elcáfánhoz pedig így szólt:

— Imé, itt az ár!

Elzáfán ben Uziel, Lévi házából, Keháth családjából, odalépett, vette az árt a főpap kezéből, aztán a szolgálhoz fordult, Jerokeámhoz, Rechem fiához, a sátra bejáratának ajtófélfájához vezette, az izzó árt jobb füle cimpájához illesztette és átdöfte az ajtófélfához; ő köpött először az arcába, azután példáját követte a gyülekezet minden tagja.

A szolga pedig csücsörítette ajkait és mintegy megszövegelt a gyönyörűségtől, amidőn a kópés arcát érte.

Hébarból fordította: Dr. Kiss Lajos.

ilyet teremteni kell. Hogy már 10.000-en dolgoznak, hogy még 4000-en gyakorlaton vannak mindenfelé Európában, ez nem kis mértékben tanuskodik a zsidók érettsége és életereje mellett és erősen fokozza a Hechaluc Társaság hitelét, amely felelős a földmunkások kiválasztódásáért és testneveléséért.

A Társaság, amelynek Berlin a székhelye, tagjait vagy föld- vagy kézművesekké igyekszik kiképezni. Általánosan megfigyelték, hogy míg magasabb képzettségű munkásokra is, akik mint előmunkások működnek, csak korlátolt számban van szüksége Palesztinának, addig jelenlegi fejlődési fokán inkább oly férfiakra és nőkre van szüksége, akik minden munkára képesek. Ez bizonyos mértékben megmagyarázza azt a helyes megfigyelést, hogy a chalucok által emelt épületek nem a legkiválóbb alkotások. Az emigránsok kolóniáinak felelős hatóságai teljesen tudatában vannak e fogyatékoságnak, de azt hangsúlyozzák, hogy bizonyos engedményeket kell tenni a munka minősége tekintetében avégből, hogy az ország általános fejlődése oly gyorsan haladjon előre, amint az csak lehetséges.

A földművelési gyakorlatok elméletileg igen alapszak. Az első évben a gyakorlatozó chalucot nagy földbirtokra küldik, ahol kemény és pusztára testi erőt igénylő munka mellett megtanulja a kezét és az izmait használni. Ezen idő alatt a Társaság megállapíthatja, vajjon az illető valóban alkalmas-e földművesmunkára, vajjon megvan-e a megfelelő testi és szellemi képessége ahhoz, hogy elviselje a sok nehézséget, melyek előtte állanak, mielőtt Palesztinába érkezik. Véleményem szerint ez a Hechaluc Társaság tevékenységének egyik legértékesebb pontja. A Palesztinába vándorlók száma oly nagy és képességeikben annyira azonosak, hogy majdnem lehetetlen — kivéve, ha tényleges munkánál próbálják őket ki — előre megállapítani, hogy ki fog eredményt elérni és ki nem.

Hogy e kiválasztás igen eredményes volt, az megállapítható abból a tényből, hogy a Társaság védelme alatt kivándorolt fiatal férfiak és nők nem is egy százaléka tért csak vissza.

Az első év végén a chalucz kisebb birtokra kerül, ahol munkaköre nem csak kemény testi munkából áll. Járasságot szerez az ültetésben, szántásban és az állatgondozásban. Sok esetben nincsen feljebbvalója és így alkalmas van képességeit bemutatni. A harmadik évben oly birtokra kerül, amely a Társaság tulajdonát képezi, ahol úgy intézkedhetik és vezethetik a munkát, amint ő maga akarja s ahol olyan életet folytathat, mint egy, Palesztina újabb kolóniáin lévő birtok tulajdonosa.

A gyakorlati módszer tökéletesen bevált és ha a Társaság teljesen keresztülvihetné, úgy a chalucok tevékenysége igen hasznos lehetne. Azonban vannak bizonyos a Társaság hatáskörén kívül álló nehézségek, amelyek nagy mértékben hátráltatják munkájukat. Németország egyes vidékeit, Bukovinát, Észak-Galiciát és a Memel környékét kivéve, nincsenek zsidó kézben levő földbirtokok. A Memel környékén és Németország bizonyos területein vannak derek földbirtokosok, akiknél zsidók munkára találhatnak. Magam is láttam a Memel környékén nyolc vagy kilenc fiatal zsidó férfit és nőt, akik egy keresztény tulajdonát képező földbirtokon dolgoztak kölcsönös megalégedésre.

Lengyelországban szegényesek az eszközök a gyakorlaton lévő földművesek számára és a Társaság a saját két birtokára szorítkozik, melyek közül az egyik Grodnónál van, a másik Vilmához közel. Vannak ugyan falvak, melyekben zsidó kézen lévő egyes kisebb birtokokon (különösen Waranowban) sok, a kivándorlásra alkalmas embert láttam, azonban általánosságban a földművesek e típusa kissé primitív és a birtokok nem feltétlenül alkalmasak gyakorlati célokra. A Társaság birtokainak fejlődését viszont erősen visszavetik munkásainak csekély mezőgazdasági ismeretei. Elméletileg e birtokokon csak két éves tapasztalatokkal bíró egyének dolgozhatnak, s ha ezt tényleg vég-

hez lehetne vinni, úgy a Társaság minden bizonnyal nagy hasznot találna birtokaiban. Azonban a munkásság többsége egyenesen a városból kerül oda és nemcsak hogy gyakorlatlan a földművelésben, de a szabadban való élethez sincsen szokva. A munkások minden lehetőt megtesznek, hogy a birtokok önellátását lehetővé tegyék; lemondanak mindenről, nehogy elvegyék a Társaság sovány jövedelmét. Azonban nyilvánvaló, hogy egy oly birtok, amelyen csak néhány heti gyakorlattal bíró munkások dolgoznak, nem veheti fel a versenyt egy olyan, amelyen egész életükön át földműveléssel foglalkozó munkásokat alkalmaztak.

A probléma akként volna megoldható, hogy több gazdag zsidó földbirtokost hívnának oly területre, mint Németország, akik chalucokat foglalkoztatnának és a Hechaluc Társaságnak megadnák a lehetőséget arra, hogy megnöveljék birtokaikat Lengyelországban és Litvániában.

Északporoszországban meglátogattam egy zsidó tulajdonát képező birtokot, amelyen 15-en dolgoztak hét, vagy nyolc hónap óta a tulajdonos teljes megelégedésére. A terjedelmes birtok a legmodernebb berendezéssel bírt és minden tekintetben kiváló gyakorló hely volt. Galiciában és Bukovinában sok zsidónak van nagy birtoka, melyen azonban egyetlenegy chaluc sincsen alkalmazva. Ha e birtokok tulajdonosait rá lehetne bírni arra, hogy egy-egy csoport chalucot foglalkoztassanak, akkor igen értékes szolgálatot tennének a cionizmusnak, melynél pedig semmilyen kárt sem szenvednének.

A kézműveseket hasonló módon képezik ki, de — hála a zsidó foglalkoztatók tekintélyes számának — az ő nehézségeik sokkal kisebbek. A Társaságnak saját műhelyei vannak, melyekben kitűnő módszerrel tökéletesen dolgoznak. Egy ácsműhelyüket meglátogattam, amiképen Kovnóban jártam. Igen sikertűt vállalkozás és nagyon jellemző a Társaság szellemére. 1924 első napjaiban nyílt meg és tapasztalt német mechanikusokat alkalmaztak mint felügyelőket és tanítókat. Hála az ilyenfajta kisebb gyárak nagy forgalmának, hamárisan kereseti forrássá lett e kis üzem. A munkások néhány, a gyár felett lévő kopár, kényelmetlen padlásszobában laktak; rossz ágyakon aludtak, nem volt más üdülőhelyük, mint néhány kemény pad; ellátásuk a lehető legegyszerűbb volt és fizetésük csak arra volt elég, hogy a legszükségesebbet beszerezzék. Azonban e nehézségek ellenére, munkájuk mind eredményesebbé válik.

Röviden: a Hechaluc Társaság a legesodálatraméltóbb munkát végzi a cionizmus szolgálatában. E társaság az érdem, hogy oly munkások kerülnek ki Palesztinába, akik talán mindenkinél jobban működtek közre Palesztina fejlődésének előmozdításában. Hazafiak ők a szó legnemesebb értelmében, mert nem annyira magukért vagy gyermekeikért, hanem azért dolgoznak, hogy az elnyomott zsidók számára oly földet teremtsenek, amely alkalmas a letelepedésre.

Dennis Cohen.

Grand Restaurant

NEIGER

TERÉZ-KÖRUT 4.

**Magyarország legelőkelőbb
KÖSER ÉTTEREM**

Polgári árak	Kitűnő konyha
Elsőrangú italok	Naponta paprikás
hal. Külön termék	

Az „Egyenlőség” és a tisztesség

Az „Egyenlőség” február 7-iki számában „Igy üdvözölte egy magyar rabbi a cionisták vezérét...” címmel szösz szerint a következőket közölte:

Az Egyenlőség nagyváradi tudósítójától.) Nachum Sokolow, a cionisták vezére látogatást tett Nagyváradon. A hitközség nevében dr. Kecskeméti Lipót főrabbi tartott hozzá „üdvözlő beszédet”. Ez az üdvözlő beszéd nem volt más, mint a legélesebb és legmegsemmisítőbb kritika a cionista mozgalom ellen a vallásos zsidóság részéről.

— Mi — mondta Kecskeméti — *messze távolságokban vagyunk Elnök urtól a zsidóság szellemének és lényegének felfogásában. Ujszerű a palesztinai munka, idegenkedve nézik, elzárkóznak előle mélyen és erősen érző zsidó szívek is, esodálattal dobbanhatnak a nagy-nak elébe, ami némely részletből feléjük jelentkezik, egészen mégis aggódva hárítják tova maguktól, mert ami viszi,*

alapeszméje — úgy látja zsidó tudatunk — csupa **veszedelem:**

végzetes a bibliai, a talmudi vallás-zsidóságra, végzetes a diaszpóra-zsidónak politikai elhelyezkedése...

Az én álláspontom két alaptétele, hogy

a zsidóság a maga legmagasabb kifejlésében is csak **diaszpóra népe**

és hogy Erec Jiszroel zsidói is, *a zsidó otthon zsidói: ők sem lesznek, nem lehetnek zsidó nemzet, nem tudnak az lenni, hacsak meg nem tagadják magukban a legegységben zsidót...* Akár az agyammal, akár a szívemmel gondolkodom, ítéletem csak mindig újra visszatér a tisztá-fényű meggyőződéshez, hogy a zsidóságnak a maga tökéletességeért, a maga umma seléma méltóságáért, mindig, a leglehetőlenebb politikai helyzetekben is, mindig meglesznek a maga *zsidó tömegei*, akik kitartanak a zsidó népléleknek emelkedettebb értékelésében... *Igy a zsidó nem nemzet, de vallás,*

a prófétai zsidóságban, az erkölcsös übermensch-zsidók zsidóságában,

az eszményeiért minden mártíriumot állóban, mert csak benne és vele lesz valósággá a zsidó megváltás...

Sokolow zavartan megköszönte a különös üdvözlést és így szólt:

— Azokkal a részletekkel, melyekkel nem értek egyet, nem tartom az időpontot alkalmasnak, hogy vitázzak...

Ismervén az Egyenlőség igazmondását, nem tudtuk elhinni, hogy a cikkben közöltek megfelelnek a valóságnak. Annál is kevésbbé hihettük, hogy Kecskeméti azt mondta volna „így a zsidó nem nemzet, de vallás stb.”, mert hiszen „Vallási zsidóság és nemzeti zsidóság” c. két évvel ezelőtt megjelent könyvében Kecskeméti ezeket írja: „A zsidóság nem nemzet, nem vallás, hanem nép. *Hogy megéljen mint nép, vallásnak kell lennie, mert egyelőre nincs más történeti formája.*” „Nép vagyunk, a népi fogalom odahajol a vallás fölé, de nem azonos vele” (63. l.) „A zsidó néptudat a zsidóság egy egységes nép voltának tudata.” (59. l.) „Zsidó egység csak egy van: népi egység.” (62. l.) Ezért marad meg a zsidóságban az is akiben nincs valóságos hit...”

Arra kértük tehát Nagyvárad tudós főrabbiját, küldje be hozzánk üdvözlő beszédének szósz szerinti szövegét. Köszönet dr. Kecskeméti főrabbinak, hogy azon szerencsés helyzetbe jutattunk, miszerint az igazságnak

Minden cionista! Móra Kunó (a VAC tagja) szabóműhelyben dolgoztat **VII., Miksa-utca 2.**

megfelelően közölhetjük „miként üdvözölte egy magyar rabbi a cionisták vezérét.“ Csak néhány szembeötlő „el-lentétet“ akarunk itt kiemelni. Kiderül először is, hogy az Egyenlőség fenti „idézetét“ maga az Egyenlőség álmodta bele Kecskeméti beszédébe, mely beszéd való-ságos himnusza volt Sokolownak, akit mint hadvezért és prófétát üdvözölt. A cionizmust pedig a legzsibóbb eszmének mondotta Kecskeméti. Kiderül mindjárt az első mondat összehasonlításánál, hogy az Egyenlőség követte ezuttal A Nép, a Szózat és a többi antiszemita lapok módszerét, hogy kiszakított és eredeti értelmüktől megfosztott félmondatokkal operál, hogy vádat ková-csolhasson. Egyébként közreadjuk a beszédet úgy amint az valóban elhangzott és olvasóink józan ítéletére bizzuk annak megállapítását, hogy mennyiben mond igazat és milyen tisztességes fegyverrel küzd az Egyenlőség.

Dr. Kecskeméti Lipót beszéde

Délután 5 órakor a neolog hitközség nevében dr. Kecskeméti Lipót üdvözölte Sokolowot. Kiséretében voltak a hitközség vezetőférfiai. Dr. Kecskeméti főrabbi előbb egy héber áldást mondott, majd elmondotta nagy-hatású és klasszikus veretű üdvözlő beszédét, amit az alábbiakban közlünk szöszertint:

Hitközségünk nevében köszöntjük Elnök urat: a zsidó munkának nagyszerű emberét. Messze távol-ságokban lehetünk Elnök urtól a zsidóság szellemé-nek és lényegének felfogásában, mégiscsak sok-sok utja a történetnek, zsidó-utak, amelyeket szoros kö-zösségben járunk és ott Elnök ur nagyon közel a szívünkhöz.

Ujszerű a munka; benne ősrégi elemek, mégis új: hát idegenkedve nézik, elzárkóznak előle mélyen és erő-sen érező zsidó-szívek is csodálattal dobbanhatnak a nagynak elébe, ami némely részletéből feléjük jelent-kezik, egészül mégis aggódva háritják tova maguktól: mert ami viszi, alapeszméje — *úgy látja zsidó tudatuk*: — csupa veszedelem: végzetes a biblia-talmudi vallás-zsidóságra meg a diaszpóra-zsidónak politikai elhelyez-kezésére.

Ujszerű a munka és *ujszerű a benne dolgozó szel-lem*, a zsidó nagyságnak a tipusa, ahogy megszemélye-sítik a munka nagy mesterei, a legnagyobbak: hogy bennük a zsidó embernek legteljesebb teljességét többé nem az egymaga tölti ki, az örök-zsidó elem, a prófétai elv, hanem

más valaki is dolgozik benne a próféta mellett, nagy, emberi, akinek a fogalmát is elfeledhette már a zsidóság,

hogy ami benne a nagynak eleme, nem magában való zsidó érték, legfőlebb kivételesen az, egy-egy időben: ő az a hadvezér.

A zsidó gondolkozásba minden izeigien belévetette magát a prófétai elv: nagy embernek lenni a zsidó-ságban annyi, mint prófétának lenni, csakhogy Elnök ur egyéniségének értékeléséhez nem elég a csak ennyi, hozzávaló az a több is, a hadvezéreinek az eleme. Ugy igaz, hogy Elnök ur a maga szemé-lyében mindkettő: próféta és hadvezér; mind a kettő a maguk más-más tökéletességében. Próféta, mint Isten lelkesültje, mint a legzsibóbb eszmének,

az igazságos ügy fegyvertelen diadalmaskodásának, ál-modozója és

hirdetője,

érte való küldetésben, hogy felveszi érte tulajdon népe-vel is, mind a többi népekkel is;

meg hadvezér, mint csaták lelkesítője, mint hatal-mas tömegek vezetője, fegyverteleneké ugyan, de cél felé vivő, amely körül nemcsak kenyérmag nő ki a földből, hanem fegyver is.

Nem a zsidóság egészéé a zsidóságnak ez a kétlelkű be-idegzése, magva-elemében idegenje is az meg kellett lenje a bibliai-prófétai elvnek; valahogy mégis szentség érzik ki belőle, a más gondolkodásuakra is ráérező: hogy onnan fakad a zsidóságért való dologtevés nekibuzdu-lásából, éth láaszóth la Adónáj, olyan időben, amikor ma-gának az Uristennek kellene közbevágnia.

Meglepő kétlelkűség, de van mintája, bibliai is; és mintha, jól-rosszul, a különös, a nehézkes igére vágna: árur őszeh melékhet Adónáj remijja veáurur mónéa charbó mi-dam, hogy „átkozott, aki lanyhán dolgozik az Egyisten munkáján és átkozott, aki kardját elvonja a vértől“ — amely ige, persze, minékiünk nem annyira az átkot nyomja meg, mint inkább a kettőt: az együttdolgo-zást Istennel Isten világtörténeti munkájában, meg a hódító vagy védekező fegyverfogást a háboruszkodásban. Isten munkája meg az ember kardja: ott a prófétai zsidóság, ahogy a történeté lett, bizony épen ő, a gólut zsidósága, a nyomoruságnak és föntségességnek ez a népe, ahogy ő az Egyisten ügyét viszi a nemzetek vilá-gában; emiatt a nemzeti zsidóság, a maga otthonának népe, akinek kardjára kell támaszkodnia és kardját nem kímélheti a vértől, hahogy úgy kívnja az állam élete.

Az átoknak az a szava Jeremiás könyvéből szól hoz-zánk, a könyvből, de semmiképen az ő szelleméből is: annyira lehetetlen a szó Jeremiás szavául. Semmi jere-miási rajta, annyi se, ami az árnyéka lehetne a Jere-miás száján kijött lehetne, lélegzetnek; és a bibliai szellem mégis teljes értékű jeremiási igéül tudta elfo-gadni és beiktatni. A prófétai elvet a maga legszentebb szentségében épen Jeremiás személyesíti meg; annak a szónak sorsában hát a tanúság, hogy a zsidóság szelleme, jóllehet, hogy a prófétait soha-soha le nem csekélyelheti a nem-prófétai sorába, mégis azt, ami nem-prófétai, né-mely időben prófétáivá szentelheti. Én erre a törvényre fogom a zsidó nacionalizmust, hogy benne a mentsége, vagy akár, valamikép, a megigazolása is: szabad neki, belepróbálkozhat az eseményekbe, de nem minden idő-knek végső céljául, csak egy-egy időnek végső lehetősé-géül, hogy a viszonyok kényszerűségéből liheg elő és vergődik bele a történetbe.

A zsidó-nemzeti lefokozásának e törvénye meg-alkuvás törvényének tetszhetik, mimikry-törvénynek, hogy a diaszporában támadt és az alkalmazkodásból fejlett ki, „in usum delphini“; a valóság azonban az, hogy évszázadai is voltak már neki a szétszóródás előtt: a zsidó néplelek a kútforrása, és első érvényessége, ahogy prófétáinak ajkáról fölhangzott. Erecz-Jiszraélnek szólt . . .

Néma csöndnek egy pillanata, egy hasz liphené Adónáj, hadd legyen neki szentelve, a nagyszerű-ségnek, a soha nem sejtettnek, a dicsőségesnek és meghatónak, ami zsidó munka ott foly, Erecz-Jisz-raélben . . . Mindent, ami meghasonlás nélkül járja, amivel zsidó elveinken, igazságainkon csorba nem esik, mindent megteszek, megteszünk Erec-Jiszraélért

és az én készségemnek nem fogja utját állani zsidó-filozófiai történetlátásomnak az az elmozdithatatlan két-tétele sem: hogy a zsidóság a maga legmagasabb kifej-lésében a diaszpóra népe, akinek más-más hazája, vagy más-más fejlődésü, tiz csoportja anyanyelvben és nem-zetiségben tiz más-más nemzeté és hogy Erecz-Jiszraél zsidói is, a zsidó otthon zsidói, a zsidó állam zsidói. Ők

sem lesznek zsidó nemzet, a nemzetek fogalmára való nem tudnak az lenni — ha csak meg nem tagadják magukban a legegényiebb zsidót.

Ujra meg újra meg szoktam vizsgálni történelátásomat, hátha mégis Elnök ur meg az övéi az igazibb megérezoői a zsidó történeli szükségességeknek; de akár a szívemmel, akár az agyammal gondolkodom, ítéletem csak mindig urja visszatér a tiszta fényű meggyőződéshez, hogy a zsidóságnak a maga tökéletességéért, a maga ummá selémá méltóságáért mindig a leglehetősebb politikai helyzetekben is, mindig meglesznek a maga zsidó tömegei, akik kitartanak a zsidó népleleknek annak emelkedettebb értékelésében. Én, én kitarok benne, abban a próféta zsidóságban, az erkölcsi Übermensch-zsidók zsidóságában, az eszményeiért minden martiriumokat állóban: mert csak benne és vele lesz valósággá a zsidó megváltás, zsidó valósággá — hanem-hogy így is,

a nemzetit ellenző prófétaainak az ígérétében is, tisztelettel vagyunk, zsidó lélekből való tisztelettel Elnök urhoz, ahoz a magasabb zsidó egyéniséghez, akiben a nemzeti is a prófétaiból fakadhat.

A zsidó munkának nagyszerű emberét, aki nagyoknak áldásul jött, áldásokkal fogadjuk mi is, akik nem vagyunk a követői: vá-nesalléckakha besálóm attá attá berukh Adonáj, azt látjuk küldetésben, ami benne a békéért, a zsidó boldogulásért való — hát érezhesd magadon is azt, ami vagy, hogy az vagy: Isten megáldottja. Amen.

Gyertyatartókat

különböző nagyságban gyárt és gyári áron ad

MIKA, rézarugyár,

Budapest, VII., Kazinczy-u. 47. Telefon: József 128-27.

Szövő-, kötő- és varró-fonalak

Kohn Vilmos fonalárugyárában, Budapest, VII., Király-u. 1

Legolcsóbb bevásárlási forrás

PERZSA, SMYRNA

és egyéb **SZÖNYEGEK,**

antik butorok.

Telefon: J. 123-59.

„ANTIKART” DOB-UTCA 31.

HÁLÓSZOBÁKAT

ebédlőket, nriszobákat, szalon- és klubgarnitúrákat, konyha- és előszobaberendezéseket legmérsékeltébb árban szállít: Sándor Ignác butorárugyár. Deseffry-u. 18. 15

Betonvasárusító és Vasipari rt.

Budapest, V., Akadémia-utca 10 szám.

TELEFON: 159-16.

Betonvas, hengerhuzal, vasgerenda, falkötővas kikészítve, drótsodronyszeg minden méretben és mennyiségben.

Gallérjait, fehérműit, felső ruháit csak a „Király” gőzmosodában tisztítják kifogástalanul

VII., Király-utca 15. VII., Dohány-utca 20.

V., Bálvány-utca 23. IV., Magyar-utca 6.

Speciális függönytisztítás

Telefon: 191-33.

Palesztinai kikötő Haifában

Herbert Sámuel a napokban fogadta Tel-Aviv és Jaffa városainak küldöttségét, amelyet Dizengoff tel-avivi polgármester és a jaffai kereskedelmi kamara elnöke vezetett. A küldöttség még egyszer azt a kívánságát fejezte ki, hogy a kormány építsen Jaffában egy modern kikötőt, mely esetben Jaffa és Tel-Aviv városi képviselőtestülete készek a földmérések és munkák költségeinek viselésére.

Herbert Sámuel azt válaszolta a küldöttségnek, hogy a kormány egészen pártatlanul foglalkozik a kikötőépítés kérdésével és ennél csakis reális szempontok vezetnek. Jaffa igényét egy modern kikötőre arra alapítja, hogy sokkal nagyobb kereskedelmi forgalmi csomópont, mint Haifa. Ezzel szemben Haifa számos természetadta tulajdonsággal rendelkezik, amely kikötőhelyre alkalmasabbá tesz; mindenképp védett öble. Bárha azt mondják, hogy a hit hegyeket mozdit ki helyéből, mégis a jaffai lakosság hite nem lesz képes arra, hogy a Kármel-hegyet odavarázsolja partjai védelmére. Figyelembe kell venni továbbá, hogy Haifa mögött nagy országdarab terül el: Syria, Transjordania és Irak. Mibelyt a mosuli olajmezők ki lesznek fejlesztve, az olajcsöveket a Földközi-tengerig fogják vezetni, akkor azonban csak Haifa jöhet számba mint kivezető kikötő. Nem utolsó szempont az sem, hogy a Holt-tenger ásványi forrása mintegy 100.000 tonna ásványt fog szolgáltatni a behajózásra. A szállítást a Jordán völgyén át vasuton bonyolítják le, mely Baisant Haifával köti össze.

Nem volna praktikus, folytatta Herbert Sámuel, hogy egy oly kicsiny országban, mint Palesztina, két modern kikötő legyen egymástól nem egészen ötven angol mérföld távolságra. A gyarmati hivatal szakértője, Palmer mérnök, a haifai kikötő építése mellett foglalt állást, amely egy millió fontba kerülne. A kikötő megépítése Jaffában persze kevesebbe kerülne, mint egy millió. Egy Jaffában épült kikötő sokat használna a narancskivitelnek és a jeruzsálemi kereskedelmet is elősegítené. De azt tervezik, hogy a haifai kikötőt Jaffa és Jeruzsálem szolgálatába is állítsák. A Haifa—Egyiptom-vonalat megosztják, úgy hogy egy vonal érinteni fogja Tel-Avivot és Jaffát. Természetesen előbb meg kell beszélni eme terv kivitelének pénzügyi lehetőségét. Azonkívül egy kikötőhely megteremtését tervezik Jaffa és Tel-Aviv között egy centrális ponton. Herbert Sámuel azt ajánlotta a küldöttségnek, hogy állítsanak föl egy szakértőbizottságot, mely mindezen terveket meg fogja vizsgálni.

Orthodox koser

Salamonné izletes és olcsó konyhájáról próbaébeddel meggyőződhet. Havi és heti abonnenseket elfogadok. Bejáró vendégeknek tartalmas étlap.

Bpest, VI., Király-utca 8, I. 42.

Anathéma

Fekete felhő-kripták között,
Mint halvány rém rohant a hold.
Komorabb éjjél sohse volt,
Mióta ég borul föld fölött.

Halálos mérget fujt a végzet
Akarásra, hitre, vágyra.
Közöny-béklyós éjszakába
Dermedten zuhant minden élet.

Kik hívó hittel fáklyát vittünk
És csak vártunk, egyre vártunk:
Hátha mégis virrad nálunk?
Ijedtre sápadt szegény szívünk.

Kaján törpék, gyűlölet-árnyak
Üvöltözve táncot roptak.
Megremegtek a halottak
És sirtak-rittak régi vágyak.

Sirt a lelkünk: Hiába minden,
Kár küzdeni ezer jajjal,
Sohse lesz itt igaz hajnal!
Sirt a lelkünk és sirt az Isten.

S álltunk, vártunk. Jaj, mindhiába.
Nagy fekete kos-szarv bugott,
Vak, babonás átok zugott
Borzalmasan az éjszakába.

Gömöri Manó.

Eljövendő cukoripar Palesztinában

Mióta Palesztina szorgalmas zsidókezek munkája folytán gigantikus méretekben fejlődik, mindinkább kérdése válik a mezőgazdasági kémiai ipar fejlődése. A végrehajtó bizottság legfőbb gondja még ma is az országot elsősorban termékkennyé tenni, amit a jelentések fényesen igazolnak. Palesztina termése elsősorban és bőven ellátja a lakosságot, de még exportra is jut. Az agrikulturn kémiai cikkek, sajnos, még mindig importálva lesznek, legtöbbször olyan, amely palesztinai nyersáruból készült. Minden subtropikus országban, u. m. Egyiptomban, szépen megterem a cukornád és így a szorgalmas és kitartó tel-avivi mezőgazdasági kísérleti állomás jónak látta különböző vidékeken földeket bérelni és kísérletképpen ott cukornádtelével foglalkozni. A kísérletek mindenütt fényes eredménnyel jártak, amit a kísérleti állomás 1924 júliusi bulletinjé igazol. Saronában, Tel-Aviv környékén, Daganiában az első ültetésekben 3.5—4 méter magas nádak nőttek, amelyeknek cukortartalma teljesen egyenrangú, sőt bővebb némely helyen, mint az egyiptomié. Igen megkönnyítette a kísérleteket Palesztinának ehez való igen alkalmas talaja. Például Daj-ganiában a kísérleti állomás kimutatása szerint a talaj 31%-a durva, 47%-a finom homok, 17%-a mész és 4%-a vizes tartalom. Kémiailag felbontva foszforsavban, hidrogénban gazdag, úgy hogy az eljövendő cukoripar igen szép eredményekkel indulhat és a cukornád termelésének nagyobb méretekben való fejlesztése sok nyomorgó, szegény, őshazájához hű zsidó családnak juttatna kenyeret és otthont.

A cukornád ültetése október elején kezdődött, majd bő trágyázás és eső után szépen megtermett. A trágyázás ter-

mész és műtrágyával történt különböző arányokban. A műtrágyánál az ammoniák dusabb előnyben részesült, mert foszforsavtartalmát legtöbbször a természetes állati és madárhulladékokból álló trágya adott. A cukornád termeléséhez szükséges temperatura megvan, úgy hogy hidegek nem igen fordulnak elő, ami a magvak kicsirázását akadályozná. A nádak színei különböző, fehértől ibolyáig minden színárnyalatot képviselve van, ami kellő feldolgozás mellett egy későbbi festékiparnak igen nagy támpontja lesz. A palesztinai cukornádtörzsekből kiinduló ágak tartalmaznak többé-kevésbé viaszot, mely analízise szerint iparilag igen használható és a cukornád kellő termelése mellett mint melléktermék elláthatja majd az ország egész viaszszükségletét. Átlag 90—100 tonna a termés hektáronként, ami igen szépen jövedelmez, különösen a folytatódó években. Az első évben a különböző investíciók a bevetést, a talaj előkészítést stb. értve, többet tesznek ki, mint a rákövetkező években. Háromféle osztályba soroljuk a nádakat: vastagra, félvastagra és vékonyra. Kellő óvatos munka mellett a maximális termést lehet elérni, amely következőképpen alakul hektáronként:

100 tonna nád a tonnánként 1 font = 100 font. Bérré megmunkálásra, trágyázásra stb. egészen az elszállításig jön 40 fontba. A kísérleti állomás cukorrépaültetési kísérletekkel is foglalkozott, ami szépen megtermett és valamivel többet jövedelmez. A fentebbi 40 fonthoz még hozzá kell kalkulálni kb. 15 fontot a melléktermékekből, úgy hogy kb. hektáronként tiszta jövedelem cukornádteléstől 75 font, cukorrépánál 81 font évente.

A cukorrépa-termelés még nagy hasznára vána az állattenyésztésnek, t. i. a gyári feldolgozásnál a kilugozott szeletek megszáritva kitűnő tápszer az állatoknak. Így nem sokára nagy börtgyárat lehetne létesíteni, amelynek nemcsak a helyi piacot kellene ellátni, hanem nagy keresletnek örvendene a környező országokban is. Egyiptomban már jóval a háboru előtt alakult ki a cukoripar. Societe generale des sucreries et de la raffinerie d'Egypte francia társaság által. Kezdetben a nagy külföldi impert által és a kezdetbeli nehézségek miatt igen nehéz viszonyok között volt a társaság, úgy hogy a háboru előtti közvetlen időkben válságosra fordult a helyzete. A háboru alatt lényegesen megjavult helyzete, sőt a gyárak modernizálódtak és tetemes hasznot mutattak ki elszámolásukban. T. i. az európai cukor elmaradt és az ottani vezetőség kénytelen volt mindent elkövetni, hogy ezt a hiányt minél inkább pótolja. A háboru után a kormány a társasággal egyezményre lépett, mely szerint megtiltotta a cukor behozatalát. Így fejlődésképes lett Egyiptomban ezen ipar, úgy hogy a helybeli szükségletet majdnem ellátja. Igen praktikus és célszerű egyezmény áll fenn a cukornádültetők és a feldolgozó társaság közt, úgy hogy a gyárak folytatódóan fennakadás nélkül dolgozhatnak.

Az egyiptomi tanulság szerint kialakulhat a palesztinai cukoripar egészséges keretekben, mint egy vagy több tőkecsoport vállalkozása, vagy mint szövetkezeti társaság. A kormánynak célja cukorültető farmok létesítése és ezeknek nyomán aktuális lenne egy ilyen szövetkezeti társulás. Az ehez szükséges befektetések bőven meghozzák kamatjukat, úgy hogy a tőkével rendelkező vállalkozó fényesen megtalálja számításait, melyhez hasonló helyzetet aligha talál a gazdasági rizisben szinylődő Európában.

Popper Siegfried
okl. vegyész-mérnök.

Felekezeti viszály a főrendiházi képviselet körül

A főrendiház reformjára vonatkozó törvényjavaslat, amellyel nemsokára a nemzetgyűlés fogalkozni fog, megállapítja a felekezetek képviseletének a főrendiházi tagságra való jogát, *de mellőzi a zsidó vallásfelekezetet.*

Minden zsidót Magyarországon ez a tény el fog szomorítani, mert folytatását látja benne annak a politikának, amely a zsidót e honban másodrangu polgárrá akarja lefokozni. *Akármilyen felfogásunk is legyen a zsidóságról, lehetünk orthodoxok vagy neológok, negatív zsidók vagy cionisták, de jogtiprást eltűnünk nem szabad.* Annál sajnálatosabb, hogy e kérdés a magyar zsidóság neológ vezetőségét teljes ziláltságban s természetlen viszálykodásban találja.

A szomorú herce-hurca gyökerei visszanyulnak a pár hónappal ezelőtt létesített „Hitközségi Szövetség” megalakítása körülményeire. E szövetség létesítése kimondottan ugyan nem, de lényegében az Országos Iroda, helyesebben ügyvezető elnöke: dr. Mezey Ferenc ellen irányul. Különös a dologban az, hogy az Országos Iroda elnökét, az agg Mezei Mórt rábirták, hogy saját alelnöke ellen frontot csináljon. A Szövetség tulajdonképpen az Iroda ügykörét akarta kisajátítani. Az Iroda az 1868. kongresszusból kifolyólag *törvénybe iktatott zsidó intézmény,* (akár az orthodox iroda) míg a Szövetségnek *egyelőre még alapszabálya sincs.*

Amikor a főrendiházi képviselet szóba került, a Szövetséggel rokonszenvező „különítmény” részéről azt a jelszót adták ki, hogy főrendiházi tagnak ki kell nevezni a Szövetség elnökét, dr. Lederer Sándort, a Szövetséggel szövetkezett Rabbi-egyesület elnökét, dr. Hevesi Simont és az orthodox iroda részéről Frankl Adolfot, az iroda elnökét. Aki a dologhoz egy kicsit ért, annak nevetni kellett e kandidáláson. Mert: ha az *orthodox* iroda elnöke megérdemli a főrendiházi képviseletet, miért nem a *neolog* (országos) iroda elnöksége: Mezei Mór vagy Mezey Ferenc? Azután: ha egy *neolog* rabbi (dr. Hevesi) jelenléte szükséges a főrendiházban, miért ne legyen ott például egy orthodox rabbi is, Reich Koppel pesti vagy Silberstein Josua váci orthodox rabbi? Mindezt a logikátlanúságot azonban érthetővé teszi a Mezey Ferenc elleni gyűlölet — aki azóta sem szűnik meg hangoztatni, — legalább a Budai Izraelita Hitközség Értesítőjében — hogy a Szövetség létesítése szükségtelen és káros, mert aláássa a törvényesen elismert szervek tekintélyét és hatalmát.

A Szövetség részéről jövő főrendiházi jelölések azonban alkalmasak arra is, hogy a kormányt *fennálló két iroda negligálására indítsa.* Ez az oka annak, hogy ugy az orthodox iroda, mint az országos (neolog) iroda memorandummal fordult a kultuszminiszterhez, amelyben hangsúlyozza, hogy a főrendiházi képviselet ügyét csak a két iroda útján lehet elintézni és semmiképpen sem lehet rabbira bízni a zsidóság főrendiházi képviseletét. Ez a memorandum a — Pester Lloydban jelent meg. A hazai zsidóságnak ugyanis nincs olyan orgánuma, amely a felekezeti ügyeit becsületes őszinteséggel tárgyalná s azért az átlagos olvasó nem is tudja, milyen csunya marakodás folyik a főrendiházi képviselet körül, amely képviselet egyelőre nincs is meg, és amíg a kurzus uralkodik, nem is lesz. Az átlagos zsidó olvasó nem érti meg, miről is van szó, mert eltitkolják előtte a való tényállást.

Ime a nemezis! A cionizmust akarták mindig agyonhallgatni a magyar zsidó felekezet szócsövei. Most vissza-

felé sült a fegyver! Annyira beletanultak az ellenvélemény és a tények elferdítésébe, hogy aki nincs benn a klikkben, az nem tud szóhoz jutni a felekezeti élet fórumán és sajtójában. Mi cionisták, nem érzünk kárörömet e tényen, csak szomorkodunk a magyar zsidóság közéleti szintjének e mélységes sülyedésén.

Széljegyzetek

A numerus clausus bálványimádóihoz.

Pericles, Athén legnagyobb államférfia így beszél Thucydides művében: *Városunk nyitva áll mindenki előtt, elűzés által nem tiltunk el idegent a tanulástól... Helyénvaló volna, ha néha politikusaink a középkorból egy kissé átrándulának az ókorba, találkoznának némi demokráciával.*

A kultuszminiszter: Mindaddig, amíg a magyar nemzetnek mai strukturája fennáll, nem nélkülözhető a numerus clausus.

A népgyűlési szónok: Letapossuk a törvényeket, melyek megvédik a zsidót...

A sajtó harsonása: Egy görbelábu bócher... ripacszinész...

Petőfi Sándor: *Meddig tart ez örült hangzavar még?*

A hitközségi választások egyik szavazójelöltje: A hitközség ősválaszt. Szeretném tudni a választ, ki e választások őse. Hiszem, ha élne, ma ő se választana.

Castelar Emül, a népszónok, tanár, törvényhozó, történész, költő, miniszter, író, esztehetikus, bölcsész, szónok és spanyol köztársasági elnök: *Mély hazazeretemet hidegnek találtam összehasonlítva azt e faj szeretetével Spanyolország iránt, azon fajéval, mely vadállatok módjára üldöztetve, vérig sértve a meggyaláztatás minden neme által, kiszakítva, kitépve a hazai földből, mégis szeretettel fordítja szemeit ama táj felé, melyen a nap lenyugszik, és beszél üldözőinek nyelvét négy százados száműzetés után, mint ahogy a régi izraeliták: zengették el prófétáik énekeit az Eufrat partjain. Babylon szomorú fűzeinek árnyában. — És Castelar Emül: egykor az egész emberiség érdekében kifejtett munkásságáért üdvözölte a magyar nemzet! Ma is üdvözölné? (Merc.)*

Szenzációnak ígérkezik a Ceire Mizrachi purim-estélye a Zeneakadémiában. Jegyek már csak korlátozott számban kaphatók a Zsidó Szemle kiadóhivatalában.

ארטה כשר של פסח

CERES

a szokott kiváló minőségben minden fűszer-, csemege- és élelmiszer-üzletben kapható

HUTTER JÓZSEF — Vegetalművek, Szappan- és növényzsirgyarak r. t. Bpest, VII., Erzsébet-körut 6.

VÉTKEZIK

ki nem a BACK-féle kóser étteremben étkezik

VI. KER., HAJÓS UCCA 12. SZ.

Lázár ucca sarok. (Az opera mögött) Telefon 142-88.

A Cionista Világszervezet vezértitkára Budapesten

Illusztris vendége volt minap a magyarországi cionistáknak a Világszervezet titkáranak Izrael Cohennek személyében. A vezértitkár megérkezésének estéjére dr. Kahan Niszon meghívta lakására a magyarországi cionista élet vezető egyéniségeit, ahol Cohen a cionizmus jelenlegi politikai helyzetéről, európai utjáról és jövőtelének céljáról tartott intim beszámolót. Szombaton este a Makkabea-Ros-szövetség a vezértitkár tiszteletére fényesen sikerült bankettet rendezett a Neiger-féle étterem külön termében. A banketten a magyarországi cionista élet vezető embereim kívül nagyszámu előkelő közönség jelent meg. A magyarországi cionisták nevében elsőnek dr. Kahan Niszon üdvözölte Cohen. Szeretettel üdvözölöm körünkben Mr. Cohent a Cionista Világszervezet vezértitkárát, — kezdte felkészítőjét dr. Kahan. Üdvözölöm őt, elsősorban mint a magyarországi cionisták igaz, őszinte barátját, magyarországi látogatásaival, ügyünk érdekében tanúsított készségével, nem egyszer tanujelét és bizonyosságát adta, a magyarországi cionisták irányában táplált rokonszenvének és barátságának. De üdvözölöm őt, mint eszménk, kiváló, fradhatatlan vezérharcosát is. Ezután dr. Kahan a magyarországi zsidóság helyzetével foglalkozott és különösen ismertette azon nehézségeket, amelyekkel a magyarországi cionistáknak ugy kifele, mint magán a zsidóságon belül meg kell küzdeniök. Végül, felkészítőjét azon reményének kifejezése mellett fejezte be, hogy a rövidesen el fog érkezni az idő, amidőn a magyarországi zsidóságnak, a cionizmustól ma még távol álló része is részt fog venni a Palesztina honépítő munkában. — Tisztot mondtak még dr. Ostera és dr. Liebermann héber nyelven. Cohen, miután a meleg fogadtatást szívélyesen megköszönte, hosszabb beszédet tartott, a cionizmus jelen helyzetéről, a palesztinai munkáról, Magyarország a tizenegyedik ország, amelyet turnéján felkeresett — mondotta — és így közvetlen képet tud adni arról, hogy hol mi történik a zsidósággal. Különösen egy momentumot emelt ki: a zsidók határtalan vágyódását Palesztina után. Ennek illusztrálására egy nagyon megkapó kis epizódot mesélt el. Varsóban történt, hogy együtt utazott egy konflisba a Palesztina-hivatal vezetőjével. Az utközben Palesztináról beszélgettek. A kocsis, amint hallotta, hogy Palesztináról folyik a szóbeszéd, egyszerre csak megállította kocsiját, hátrafordult és így szólt: „Uraim! Bocssánnak meg, hallom Palesztináról beszélnek, talán tudnak nekem felvilágosítást adni, hogy és miként juthatnék ki Erec-Jiszraelbe?“ Miután felvilágosítottuk arról, hogy ő nem mehet, elszomorodva visszafordult és hajtotta tovább a lovakat. Vagy jó husz perc múltán egyszerre csak azon vesszük észre magunkat, hogy a kocsis egész más irányba vitt el bennünket, mint ahová jeleztük neki. Midőn megkérdeztük, hogy miért tévedt el, azt felelte, hogy annyira el volt mélyedve gondolataiba, annyira ott volt szívével, gondolkodásával Palesztinába, hogy egészen megfeledkezett arról, hogy hová is kell hajtania. — Ez a kis epizód erősen rávilágít a lengyelországi zsidók Palesztina-vágyódására. Nemesak a munkásosztályban, hanem a zsidóság minden társadalmi rétegében és nemcsak Lengyelországban, hanem az egész világon uralkodó lett a zsidókon Palesztina sóvárgása. — Majd a cionizmus politikai és a palesztinai helyzettel foglalkozott részletesen Cohen.

A jelen voltak nagy érdeklődéssel hallgatták fejtegetéseit és meleg ünneplésben részesítették a vezértitkárt. A lelkesedés nemcsak szavakban, de tettekben is meg-

nyilvánult, amennyiben a banketten résztvettek 150 fontot (kb. 50 millió magyar koronát) adtak át a vezértitkárnak, hogy vigye magával Londonba a Szervezet céljaira. — Cohen másnap a Zsidó Szemléhez is fellátogatott, ahol az olvasóterem közönségének kívánságára nagy tetszéssel fogadott előadást tartott. — Cohen elutazása előtt lépéseket tett a Magyarországi Cionista Szervezet alapszabályainak jóváhagyása érdekében, amiről lapunk más helyén részletesen szólunk.

172,000.000

Százhetvenkét milliárd a világhaboru utáni inflációs idők kortársai előtt is eléggé tekintélyes összeg és az marad akkor is, ha ugy fejezzük ki, hogy: 500.000 font. Ez pedig az az összeg, melyet a Keren Kajemeth Le-Jiszrael igazgatósága a zsidó időszámítás most folyó 5685. esztendejében a palesztinai földvásárlások céljaira össze akar gyűjteni. Erre az esztendőre ugyanis azt a pelszót adta ki, hogy legalább is 100.000 dunam területtel kell gyarapítani a Zsidó Nemzeti Alap palesztinai birtokállományát és ennek vételárára kell az 500.000 font.

E célkitűzés óriási feladatot ró mindazokra, akik a Zsidó Nemzeti Alap érdekeit szívükön viselik és kétségtelenül a legnagyobb szabású akció, mely eddig e teren folyamatba tétetett. Egy év alatt pusztán új földterületek megvásárlására ezt az összeget előteremteni és emellett még más palesztinai és az általános szervezeti szükségletek fedezésére eme összeg többszörösét is összehozni oly erőpróba, mely a világ cionistáit minden anyagi és szellemi képességük megfeszítésére kell, hogy ösztönözze. A Zsidó Nemzeti Alap minden országban lázas előkészületeket tesz, hogy a kitűzött célt elérhesse és igazgatóságának elnöke, Ussischkin, hat hónapig tartó európai utján személyesen készítette elő a nagy campagnet. Jeruzsálemben való visszatérése után erre vonatkozóan a következőképp nyilatkozott:

„Utazásomnak hármas célja volt. Először az, hogy újra felélesszem a zsidó népnek a maga önerejébe vetett hitét, mely a háboru és a háboru utáni idők folytán elgyengült. Másodsor az, hogy a zsidó tömegeket Palesztina felépítésére serkentsem, úgy hogy egy község és annak egy tagja sem maradjon távol. Harmadsor az, hogy a héber nyelv és kultúra utján a kulturális újjaszületés szózatát terjesszem...

Palesztina felépítéséről szóló fejtegetéseimben a földnek a Zsidó Nemzeti Alap által való megváltását helyeztem előtérbe, a „geulath haarec“-et, nem azért, mert eme intézmény elnöke vagyok, hanem mert szilárd meggyőződése, hogy minden feladatunk közül a geulath haarec jelenleg a legfontosabb... Eddig egyik legnagyobb hibánk az volt, hogy időnk és munkánk legnagyobb részét nem a föld megvásárlására fordítottuk. Ezért ma Erec Jiszraelnek csupán 5%-a a mienk. A Zsidó Nemzeti Alapot elhanyagolták, a világszervezet mostoha gyermeke lett, vezetőink közül is egyesek azt hirdették, hogy nem kell több föld, Palesztinában ezzel szemben mindenki egyetért abban, hogy nem szabad a földvásárlást elhanyagolni, mert senki sem tudhatja, mit hoz a jövő... Van Palesztinának sok más szükséglete is, de azok lassu fejlődése nem rejt magában veszélyt. A földkérdésnél más a helyzet. Itt nem tudhatjuk, hogy később egyáltalán megszerezhetők lesznek-e a földek. Mindig memento mori-ként lebeg szemem előtt, hogy később, ha földet akarnánk vásárolni, ez talán már nem lesz lehetséges... Ez a gondolat készítetett arra, hogy hosszú és fárasztó utra keljek Európába... Elhatároz-

CSÁNGÓ JENŐ bőrdandós és bőrdíszműáru különlegességek
 Budapest, Rákóczi-ut 39, József-körut sarok.
 Telefon: József 129-25.

tam, hogy egész hátralevő életemet annak szentelem, hogy balsejtelmem meg ne valósulhasson...

Ki kell jelentenem, hogy a zsidó nép tömegei megértették a több föld megszerzésére serkentő szöveget. A különböző országos értekezleteken, melyeken jelen voltam, elhatározták, hogy 250.000 fontot fognak összegyűjteni. Bizonyos vagyok abban, hogy ezt az összeget lehetséges is összegyűjteni, ha a helyi munkatársak mindenütt feladatuk magaslatán állanak.

Az 500.000 font egybegyűjtésének sikere nagy részben Amerikától is függ, mely eddig 70%-al járult hozzá a Keren Hajessod jövedelméhez és csak 24%-al a Keren Kajemeth jövedelméhez. Azt hiszem, hogy Amerika ebben az évben más tengerentúli állammal (Délafrika, Ausztrália, Kanada stb.) együtt szintén összehozhat 250.000 fontot, úgy hogy — ha csak előre nem látható akadályok számításainkat keresztül nem huzzák — a kitűzött célt, az 500.000 font egybegyűjtését elérhetjük.

Itt meg kell jegyeznünk, hogy 5882-ben tényleg 72.000 angol fontra csökkentek a Keren Kajemeth bevételei. Központjának Jeruzsálembé való áthelyezése óta azonban ismét állandóan emelkedő tendenciát mutat az évi bevételek végösszege. Így 5883-ban 120.000, az elmúlt évben 5884-ben pedig 171.000 angol font folyt be. Ez utóbbi év jelzi egyúttal az eddig elért legmagasabb bevételt, melyet most egyszerre majdnem háromszoros összegre emel fel az 5885. évi előirányzat.

A hivatalos lista győzelme a hitközségi ösválasztáson

Február 15-én folyt le a pesti izr. hitközség ösválasztása. A képviselőtestületet választották meg három évre a hitközség bekebelezett tagjai. A Sip-utca környéke mozgalmas volt a választás vasárnapján. A főbb utvonalakon már a kora délelőtti órákban nagy csoportokban siettek a bekebelezett választók a hitközségi urnákhoz. A választási korteszare hullámai azonban nem csaptak szerfölött magasra. Mégis a Sip-utca járdáin hatalmas tömegekben feküdtek a röpcédulák és a szavazólapok. Az ellenzéki párt, úgy látszik, vérmes remények nélkül indult a küzdelembe, mert nem sokat költött az agitációra. Az emberek jórésze mélyen elmerült a szavazólapok vizsgálatába. A Sip-utcai színház bejáratánál hosszú kocsisor és autópark jelezte, hogy fontos napja van a pesti zsidóságnak. A kapu alján a kortesek vásári hangon igyekeztek meggyőzni a belépőt: „Csak egységes pártra szavazunk“, kiáltották és az ártatlan idegen országos választáson érezhette magát...

Tíz órakor már tömve volt szavazókkal a hitközségi épület udvara. Csoportokba verődve tárgyalták az emberek az eshetőségeket. Eleinte a hangulat nem volt oly izzó, mint ahogy azt várni lehetett. A kortesek hangos kiáltozásának ellenére mindenki esendesen beszélgetett. „Együtt mentünk inasnak, együtt jövünk szavazni“, hallom, amint meséli egy öreg bácsi a másiknak. „Én Lédererre szavazok — mondja egy ur — mert jó a vezetőség. Megesinálták kérem a diákszegélyző bizottságot és sok pénzt szedtek össze. Bár az én zsebemben lenne most, amennyit csak én adtam. Templomokat építettek...“ „Feleljen a kérdéseinkre, kedves uram, akkor beszélhetünk: Mire jó az a sok fótanácsos? és hová lett az a rengeteg snoderpénz?“ ordítja egy ellenzéki kortes. — A szomszéd csoportban egy reformpárti ur magyarázza a körülállóknak, hogy az egész választási titkosság füstbe ment. Az ellenzék az utolsó percig várt a szavazó-cédulák kinyomásával, mert tudni akarta a hivatalos lista színét és alakját. Az egységespárt természetesen eltöltötte ezt és szavazólapjai csak a választás reggelén kerültek elő.

A zsákutcába került ellenzék így végső kényszerhelyzetében nyomtatta ki fehér szavazócéduláit. „Így kérem a választás titkossága csak jelszó maradt, mert mindenki feszélyezve érzi magát az urnák előtt a feltűnő fehér szavazólapokkal“, fejezi be hosszú előadását a nagy reformer. Senki sem gyanakszik a kék lista győzelmében és mégis folyton izzóbb lett a hangulat.

Az indulatok nemsokára ki is robbantak. Egy bariton hangú férfi végig rohan az udvaron és hirdeti: „Az ellenzéki párt és vezére, Klár Zoltán dr., visszalépett“. „Hazudik, nem igaz“, hallatszanak az indulatos szavak. A szőzön át-törte a gátakat. Az emberek ordítani kezdenek. „Nem mondtott le, lemondott, a párt tovább működik“, hömpölyög a hangkász. A szavazók összekapnak. Az ügyeletes rendőrtiszt közbelép. „Korteszogás, nem kell komolyan venni“, mondja Pikler Emil, nemzetgyűlési képviselő — minden választáson így van ez.“ „De kérem, nem lehet terrorizálni. Ez terror. Ez hazugság“, kiabálnak az ellenzékiek. Végre a reformpárt előkeríti dr. Klár Zoltán főorvost. Kérdezzük, miért lépett vissza. Klár Zoltán felemelt hangon ez mondja: „Mivel a választás titkossága a szavazócédulák különfélesége következtében illuzóriussá vált, a magam részéről az aktivitástól visszalépek, de a párt tovább működik. Senkit terrorizálni nem szabad. Mindenki szavazzon, akire akar!“ Megnyugvással veszik tudomásul szavait, de azért tovább folyik az agitáció. „Csak fehérrel szavazunk“, kiabálják tovább. „Az igazság a mi részünkön van és az igazság győzni fog“, harsogja egy ellenzéki kortes. „Ha nem most, hát három év múlva“, toldja meg egységespárti. Arrébb hangosan vitatkozik két raglános ur. „Nézzé, Eckstein ur — kérem, Elek vagyok — kérem Eckstein ur — folytatja az rendületlenül — én idejöttem és könyörgtem, hogy leányom esküvőjét ingyen vagy legalább is olcsón számítsák meg. Mit gondol? Megesinálták? Nem. Ez gazdaság... és hangjai belevesztek a nagy zürzavarba.

A forgalom 12 óra után nagyot csökkent. Az urnáknál ülő bizottsági tagok, miután az alkalmazottaknak a szokásos enniivalókat megrendelték, elszéledtek. Az ellenzék abbahagyta a harcot. Somogyi pártvezér szomorúan, mély resignációval rója végig az udvart. Az egységespárt fölényesen magyarázgatott: „Nézzék, miért legyünk ellenségek? Miért legyenek közöttün is ébredők? Elég volt már a fehér terrorból!“ „De a kék terrorból is“, replikázott egy fáradt ellenzéki. A reformpárt lassankint odahagyta a csatateret.

Délután már alig szavaztak. Körülbelül 3000 bekebelezett tag szavazott le összesen. Este 1/8 órakor dr. Blum Ödön, a választási bizottság elnöke, kihirdette a választás eredményét. A hivatalos listára 2871, az ellenzékire 87 voks esett. A hivatalos lista fölényes győzelme előre látható volt. Ismét kárba vesztett az ellenzék munkája. A harcok három évre megint elesenededtek és a vezetőség nyugodtan foghat a munkához. Az ellenzéki párt becsületos pontokat vitt fel programjába. És ha a megválasztott vezetők azt akarják, hogy ne legyen ellenzék, akkor az ellenzék programját kisajátítva, még nagyobb energiával, vállásunkhoz való mélyebb ragaszkodással és becsületos hozzáértéssel kell vezetniük a pesti zsidóság ügyeit. Mert nem elegendő a diákszegélyző bizottságok felállítása, amint nem elegendő az iskolák pusztá létesítése sem. A szellemet kell rekonstruálni. Zsidó szellemet kell, hogy kisugározzon minden hitközségi intézmény. A zsidó kultúra terjesztése, a zsidóság érdekeinek védelmezése a zsidó ügyek iránt, a zsidók érdeklődésének ébrentartása legyen az ujonnan választott képviselő-testület programja.

Okvetlen nézze meg a Ceire Hamizrachi purim-estélyét a Zeneakadémia Kamara-termében. Jegyek a kiadóban.

Ujdonság!

BARBIN KÉSNÉLKÜLI BOÓRTVÁLÓ POR.

Illatos, kellemes, olcsó.

Ujdonság!

Gyártja: Hungária Vegyészeti Gyár Budapest, VII., Wesszlényi-u. 21. — TELEFON: J. 93-35

Izráel gondolatvilágából Élet

Két és fél esztendeig vitatkozott Hillél iskolája Sammaj iskolájával. Az egyik azt állította, hogy jobb lett volna meg nem születni, a másik felfogása szerint többet ér a lét mint a nemlét. A vitatkozás eredménye az lett, hogy: jobb lett volna ugyan az embernek ha meg nem születik, de most, hogy megszületett, vigyázzon cselekedetére s tegyen jót. (Erubin 13. b.)

Kohelet könyvében hétszer fordul elő ez a szó: semmisség. E hét kifejezés az emberi élet hét szakaszára vonatkozik. 1 éves korban az ember királyhoz hasonlít, mindenki öleli és csókolgatja; 2 éves korban hasonló a malachoz; 10 éves korban ugrándozik mint a gida; 20 éves korban olyan mint a nyeregű ló, asszonyt keres; ha van felesége, meg van nyergelve mint a szamar; ha gyermekei lesznek, arcátlan lesz mint az eb, hogy megszeresse családja szükségleteit: ha pedig megöregszik olyan mint a májom. (Kohelet rabba).

Isten igazságos

Következő kérdést intézte egyszer a római császár Rabbi Józsuá ben Korcha-hoz. „A ti istentekről az hirdik, hogy minden utja igazságos, de nevezhetjük-e igazságosnak akkor, mikor oly sok süket, néma, vak és béna van, kik hibásságukkal jöttek napvilágra, midőn még senki sem tudhatta, hogy életmódjuk, jó vagy gonosz lesz majd? Egy az istenetek igazsága?”

Rabbi Józsuá így felelt: Isten előtt nyilvánvalóak az ember cselekedetei, még mielőtt a gondolat, hogy elkövesse azokat felöltött volna, amint már Dániel is mondja (II. fej. 22.): „Felfödi ő azt mi mély és rejtett és ismeri a homályosat.” A király erre szól: Hát a vétkeknél nem áll módjában bünbánatot tenni, hadd legyen módjában neki is megváltozni és visszanyerni szemefényét. A bölcs válaszolt: „Ha néked is úgy tetszik, egy példára majd megmutatom, milyen is egy vakon született benseje: adj nékem ezer dinárt és kísértess el két megbízható tanúval a környezetedből. A császár adatott Rabbi Józsuának ezer dinárt és elküldötte környezetének két emberrel vele.

A bölcs erre megindult és elment egy olyanhoz, aki már születésétől kezdve vak volt, és így szól hozzá: A király engem halálra ítelt, úgy hát hátrahagyom nálad ezt az ezer dinárt, ha megölnék, akkor végem van, de ha nem, akkor számítok erre az ezer dinárra, ami itt nálad hátramarad. A vak rámondta: Ugy legyen. Rabbi Józsuá ezután, három hónapot el hagyott mulni. Eltelte után elment a vakhoz és azt mondta neki: Add vissza az ezer dináromat. Kérdezi a vak: Miről beszélsz te? Rabbi Józsuá felel: Arra az ezer dinárra gondolok, amit nálad őrizetbe hagytam. Erre a vak azt mondta: Soha, de sohasem történt hasonló.

A császár elé hivatta erre a hazugot Rabbi Józsuá és a két tanu bizonyította, hogy ő átvette a pénzt, a vak azonban csak amellett maradt, hogy az eset sohasem történt meg. Még tárgyaltak egymással, mikor jött valaki és így kiáltott: Jaj neki! Épp most láttam a feleségét egy idegen férfivel hancurozni és hallottam amint mondták: „No most megölik a merevszeműt, és majd mi megosztjuk az ezer dináron.” Erre a vak azonnal hazament és elhozta a pénzt és odatette a császár elé. Rabbi Józsuá erre így kiáltott: Te gazember, hogyha én most ezt nem mondatom neked, akkor elloptad volna a rádbizott pénzt igazságos az, aki téged már az anyaméhben vaknak teremtett. És a császárhoz fordulva szól: „Te akartad az Urat igazságtalanságon fogni? Igaz az, amit az Irás róla mond: Igazságosak mind az ő utjai.” (Mózes V. 22/4.)

A császár egy gyöngygyakékot tett Rabbi Józsuá

nyakára és azt mondotta neki: „Áldott a ti Istenetek és áldott az ő népe és áldott, aki lábaitok porát magára szedheti...” (Tanna dibé Elijahu zuta 23.)

A Szent föld

Rabbi Eleazar ben Samua és Rabbi Jochanan, a szandalkészítő, ki akartak vándorolni Nizibisbe. Amikor Sidonba, a határvárosba érkeztek, visszagondoltak Erec-Iszraelre, felemelték szemüket oda felé, elkezdtek könyögezni megtépték ruhájukat és kiindulva a Tóra ama szavaiból (V. 11/31) „foglaljátok el az országot, lakjatok benne... őriztétek meg összes parancsaimat”, kijelentették: „a Szentföldön lakni felér a Tóra összes parancsaival”. Erre visszatértek szülőföldjükre. (Sifré, Reé.)

A Tóra ama szavai „biztonságban laktatok országokban” így értendők: „saját országokban lakhattok békességben, de nem fogtok békességben lehetni Palesztinán kívül.” (Jalkut, Bechukoszaj.)

Cionismus a zsidó iskolában

Szinte patológikus tünetté kezd válni egyes pesti zsidó körökben az a minden alapot nélkülöző vélekedés, amely a cionizmusban hazafiatlanságot, magyar államisággal szembehelyezkedő állapotot, sőt egyenesen hazafüggelést lát. Annál feltűnőbb és visszataszítóbb ez, mert legtöbbször olyan helyen hangoztatják a hazafüggelést abszurdumát, ahol a zsidóság életének egy-egy fontos kiemelkedő pontja, intézménye van. A sok nem épületes eset közül, amelyben a cionizmust mindig, mint államellenes mozgalmat állítják pellengére, csak egyet emelünk ki, hogy a nagy nyilvánosság figyelő és bíráló tekintete előtt kellő értékére szállítsuk le ezeket a minősíthetetlen és valósággal értelmetlen vélekedéseket.

A pesti rabbiszemináriumban pár héttel ezelőtt az egyik osztályban a diákok óra előtt a Kol od balévo-ot énekelték esendben, mire a belépő tanár, a következő hangos kifakadást tette a cionizmus ellen:

„Ki meri ezt a hazafiatlan himnuszt énekelni?” hangozott el a tanári szózat — „nem tűröm, hogy állami iskolában, ahol minden az államé, ahol a magyarság szellemének kell élnie, ilyen hitvány eszmeáramlatnak legyenek hívei és propagandát terjesszenek!”

Ijesztő esend követte a nyilvánvalóan megtévedt fiatal tanárnak ezt a kissé furcsa állásfoglalását a cionizmussal szemben. A diákok csodálkozva néztek körül és alig hitték el, hogy egy zsidó rabbiszemináriumban, a zsidó élet centrumában ily szavak hangozhatnak el egy tanár ajkairól cionizmussal, az egyetemes zsidóság ügyével kapcsolatban.

Eddig szól a történet és mi nem vagyunk kicsinyesek, aprólékosak, sima kákán is esemót keresők, de amellett, hogy mindenkinek a meggyőződését tiszteletben tartjuk, nem látjuk megfelelőnek az elvi állásfoglalás kinyilatkoztatásánál ilyen értelmetlen jelszavak, komolytalan frázisok használatát. A zsidó tanártól több józanságot, tágabb horizontot, szélesebb tájékozottságot, de elsősorban több jóindulatot várunk az egyetemes zsidóság közös ügyével szemben. A zsidó tanár a zsidó nép ifjúságát oktatja a tudomány nagy igazságaira és így a katedrának nem szabad a cionistaellenes demagógia dobogójává sülyednie, hanem a politikai kérdések messze elkerülésével, tisztán a tudomány jelölte utakon kell vezetni a zsidó ifjúságot a jobb jövő felé.

—sk—

Szobafestést,

mázolást elsőrangú kivitelenben végez
TENCZER
VIII., Főherceg Sándor-utca 23/a.
(Horánszky-utca sarok.)

zrachí purimben. Jegyek

Ujdonság!

Keren Hajessod

Keren Hajessod Lengyelországban

Jaffe, a Keren Hajessod lengyelországi megbízottja látogatást tett Wloclawehben, melynek nagyszámu zsidó lakossága a legnagyobb lelkesedéssel fogadta. Több gyűlést hívtak össze, melyek közül a legfontosabbakat a nagy zsinagógában tartották meg és ezeken sikerült Jaffenak a hitközség különböző zsidó pártjait egyöntetű munkára bírni a Keren Hajessod érdekében.

Impozáns keretek között folyt le Jaffe látogatása Czenstochau városában is. Az illusztris vendéget vagy tízezer főnyi tömeg várta az állomás közelében és huszonnégy kiküldött üdvözölte. A zene a lengyel és a zsidó himnuszt játszotta. Az érkezés napjának estéjén ünnepélyes gyülekezetet tartottak, ahol ismét számosan üdvözölték Jaffet, aki leirhatatlan lelkesedés kíséretében tartott egyórás beszédet. Másnap pedig 3000 ember jelenlétében beszélt Jaffe az új zsinagógában és a beszéd befejeztével a lelkesedéstől mámoros ifjuság vállalkra emelve, valóságos diadalmenetben vitte ki a templomból. Harmadnap meglátogatta a zsidó gimnáziumot, résztvett a Hasómer Hacair eserkészecsapat pompás ünnepélyén, majd este a kereskedők és gyárosok tekintélyes összejövetelén, akik a legnagyobb örömmel jelentették ki munkára való készségüket a Keren Hajessod érdekében. Jaffe jelen volt még a Nowosei színházban megtartott banketten és a Hitaehduth intim ünnepélyén. meglátogatta még a farmot és az ipariskolát és mindenütt hatalmas lelkesedés, valamint nem kisebb erkölcsi és anyagi eredmény kísérte tevékenységét. Öt napig tartózkodott Czenstochauban. Elutazásakor, bár munkanap volt, több ezer ember kísérte ki az állomásra.

A Keren Hajessod megbízottjai Nowogrodek és Zombrow városokba is ellátogattak és mindkét városban eredményes tevékenységet fejtettek ki.

Keren Hajessod Amerikában

Az új amerikai Keren Hajessod direktorium első gyűlésén határozatot hoztak, melynek értelmében azokat az intézményeket és kolóniákat, melyeket a Keren Hajessod alapított az eddiginél fokozottabb gondozásban részesíti a tradicionális zsidóság szempontjából. Az új direktorium meetingjén Louis Lipsky tartott érdekes beszámolót a Keren Hajessod palesztinai tevékenységéről és a legerősebb optimizmussal festette le a zsidóság jövőjét Erec-Jizraelben. Hangoztatta a héber kultúra fontosságát és előterjesztést tett a palesztinai héber iskolák költségvetésének emelésére.

Utána Neumann titkár tett jelentést a Keren Hajessod jelenlegi állapotáról és örömmel mutatott rá arra a tényre, hogy állandóan újabb tekintélyes segélyforrásai támadnak a Keren Hajessodnak Amerikában.

Általános érdeklődést keltett Zeldin beszámolója is a newyorki Keren Hajessod-kampány előkészületeiről, mivel Newyork az ország kulesát képezi és így az ott elért eredmény erős befolyással van az ország egyéb városainak tevékenységére. A newyorki kampány február 15-ére tűzte ki a gyűlését. Ezt rövidesen egy másik konferencia követi: melven a Keren Hajessod megbeszéli a Mizrachival és az orthodox rabbik szövetségével a közös munka módját.

Általában a legnagyobb erőfeszítés jellemzi most a Keren Hajessod tevékenységét Amerikában. Az Uniónak azon államai és városai, melyek mindezideig csak alig-alig vették ki részüket az általános munkából, most egymásután szervezkednek és aktív tevékenységükkel belekapcsolódnak a Keren Hajessodba. Minden jel arra mutat, hogy ez évben a Keren Hajessod eredménye túl fogja szárnyalni a rekordot

IRODALOM — MŰVÉSZET

— Dávid Frischmann. Lapunk mai számának tárcarovatában Dávid Frischmann „A héber szolga” című novelláját találja az olvasó. Forró, izzó hangulat csap fel és a délvidék tüzes melegsége árad ki e rövid elbeszélésből. Hősében valami titokzatos emberfölöttiség vad kitörése tombol. Naturalista színezésében, nyers, ösztönös formaadásában szinte megdöbbentően sorkatmondó az író. De mégis, a merész hangfoltok felett ott terpeszkedik a líra, a zsidó ősidők kiszínező álma. És ez a lírikus beleélés átmelegíti Frischmann egész prózáját. Ő teremtette meg a héber novellát és ő lett a héber próza egyik legismertebb és legelismertebb művelője. Igerzsen, Oroszországban, született 1865-ben. Első műve, a „Tohu ubóku”, öntudatos, célkitűző programja a héber irodalomnak; harcok irat a héber irodalom modernizálása mellett. Szentpétervárott a „Hajom” című héber napilapnak főmunkatársa volt. Összegyűjtött műveit a Tusijah adta ki több kötetben „Kol kítvé David Frischmann” címmel. Frischmann írásai ma is népszerű olvasmányok, érdekes, lebilineselő prózai művek sok szarkazmussal és filozófiával. Stílusában pedig mindig világos, könnyed, elegáns. Három évvel ezelőtt halt meg Berlinben.

— Heinrich Teweles: *Goethe und die Juden* (Verlag W. Gente, Hamburg 1925) Goethe állítólagos antiszemitizmusról és világpolgári szabadelvűségéről sokat vitatkoztak. Heinrich Teweles, a híres prágai író, már régóta foglalkozik mindazon adatok összegyűjtésével, melyek Goethe egyéniségére vonatkoznak. Most megjelent könyvében változatos és széleskörű képét állította össze a nagy költő gondolatainak. A monográfia elsősorban az aktuális zsidókérdéssel kapcsolatosan foglalkozik Goethe felfogásával. S e viszonylatban is élesen domborodik ki Goethe nagyságának gazdagsága és természetfölletisége. Goethe gyakran nyilatkozott rosszalólag a zsidókról s a zsidók hibáiról, de sokkal többször dicsérte őket s állította oda a zsidókat mintaképpül a másfajuk elé. A frankfurti gettó-zsidók nem nyerték meg tetszését, de Felix Mendelsóhnt, a fiatal zeneszerzőt úgy szerette, mint a saját gyermekét és heteken át vendéglátta házában. Meggyőződéssel gyűlölte a „nemzeti németek”-et, de őszintén szerette a korabeli szellemes zsidónőket: *Henriette Herzet, Rachel Levint, Frau von Eskelest*. Heinet nem kedvelte, bár költeményeit szívesen olvasta. A zsidók és keresztények közötti vegyes házasságot nem helyeselte. — H. Teweles biztos kézzel válogatta össze a rendelkezésére álló levelekből, beszélgetésekből, naplójegyzetekből a legerdekesebb részleteket. S ügyesen szemelte ki a legmegkapóbb epizódokat, melyek a költőnek és az embernek életnézeteit tisztán tükrözik vissza.

Tanzer P.

A zsidó revüszínház vendéjátéka Bécsben. A fővárosi napilapok már hirt adtak arról, hogy Vágó Géza, a jól ismert pesti színész, rendező és librettista, zsidó revüszínházat szervezett. A budapesti társulat a múlt héten vendégszerepelt a bécsi Carltheaterben. A „Hagade” címmel bemutatott 12 képből álló énekesrevünek nagy sikere volt a bécsi közönség előtt. Vágó Géza, Doktor János, Görög Olga, Kovács Mary szereplését kedvezően fogadta a publikum. A revüben fellépett a jelenleg Budapesten tartózkodó jeles német színművész, Samuel Holzschlag is. Morris Rosenfeld költeményeinek hatásos előadásával mély hatással volt a hallgatóságra. Samuel Holzschlag ma a zsidó költők műveinek egyik leghivatottabb s legkifejezőbb tolmácsolója.

Minden önérzetes zsidó, aki tudni akar a palesztinai zsidó nemzeti állam felépítésének részleteiről, előfizet a „Zsidó Szemlé”-re.

H I R E K

Vészi József az IMIT új elnöke. Az Izraelita Magyar Irodalmi Társulat 1925 febr. 24-én tartott közgyűlése Vészi Józsefet ültette az elnöki székbe. A magyarországi zsidóság irodalmi egyesülésének élére Vészi József személyében ismét oly férfi került, kinek eddigi nagymultú és fényes irodalmi, publicisztikai és társadalmi működése mindenkor megértést, tárgyilagoságot, kulturát jelentett. Állásfoglalását, munkásságának irányát következetesen a tiszta, emberi meggyőződés szabályozta azzal a ritka erényteltséggel, mely tiszteletben tartja a mások meggyőződését is. A zsidóságot sohasem tekintette pályájának merész emelkedése közben tehernek, gátló utralalónak. Önérzetes zsidó maradt a legnagyobb tiszt-ségek díszes emelvényein is. Emlékezzünk csak vissza 1919-re. A bátor szavakra, a tiltakozó hangadásra, a veszedelem napjaiban szinte életmentő vétőkre, amelyek a Pester Lloyd hasábjain emberiséget, igazságot, moesoktalanságot követeltek. Hisszük, hogy Vészi József európai nagyszerűsége érdeklődésének körébe fogja vonni a zsidóság új korának eseményeit is. És azok megítélésében ugyanazok a szempontok fogják vezetni, amelyek eddigi tevékenységének velejárói voltak. Ugy tudjuk, az IMIT még sajtó alá nem került kéziratai között van Vernetianer Lajos „Palesztina a zsidóság történetében” című műve. Az a reményünk, hogy Vészi József elnökségének idején újból megindul a társulat évkönyveinek kiadása és Vészi József ezután is meg fogja ismerni egy nem cionista történetírónak objektív megvilágításában azokat az irányelveket és eszméket, amelyek bennünket vezérlelnek. Hisszük, lesz idő, amidőn Vészi József megértéssel fogja mérlegelni a mi elveinket is.

Bámulatosan olcsó, üzletes és kiadós

A haifai műgyetem megnyitása. A haifai héber műgyetemet február 9-én Sir Alfred Mond, a közigazgatási tanács elnökének jelenlétében ünnepélyesen megnyitották. Jelen voltak többek között: Baumann, Symes, a déli kerület kormányzója, Bialik, Ussisehkin, dr. Ruppin, dr. Halpern, dr. Magnes, Disengoff és még sok más előkelő személyiség. — Részletesebb tudósítást a jövő számunkban közöljük.

Lazarus főkéntor ünneplése. A pesti izr. hitközség lelkes ünneplésben részesítette Lazarus Adolf főkéntort 70. születésnapja és hitközségi működésének harmincötésztendős jubileuma alkalmából. Az ünneplés első fele a hitközség dísztermében folyt le, ahol a nagyszámban megjelent közönség előtt dr. Lederer Sándor elnök üdvözölte Lazarus Adolfot. Kiemelte az ünnepelt mesteri énekművészetét, az istentiszteletek színvonalának emelése körül kifejtett mindenkor emlékeztető érdemeit. Az elnök után dr. Gábor Gyula főtítkárr, dr. Fischer Gyula főrabbi, Adler Gyula, a Chevra elnöke, Blau Lajos dr. rektor köszöntötték fel a meghatott jubilánst. Szombat délelőtt a Dohány-utcai templomban folytatódott a Lazarus-ünnepség. Hevesi Simon dr. főrabbi ünnepi beszédében méltatta Lazarus főkéntor nagyszerű és értékes munkásságát. Istentisztelet után a templomi közönség nagy csoportban járult a kiváló tanár elé, hogy kézzel-nyelvel fejezze ki elismerését főkéntori működése fölött.

Kathreiner

Kneipp Maláta Kávé

Sokolow beszélgetése Pacelli nunciussal. Sokolow rövid berlini tartózkodása alatt felkereste Pacelli nunciust és hosszabb beszélgetést folytatott vele Palesztina helyzetéről. Pacelli egyike volt azon államférfiaknak, kik a Vatikán nevében tárgyaltak először Sokolowval 1917-ben. Palesztina ügyében. Ezek a tárgyalások — mint ismeretes — arra vezettek, hogy XIII. Benedek pápa egy nagyon kedvező nyilatkozatot tett a cionizmusról. Pacelli most is nagyon szívélyesen fogadta Sokolowot, aki informálta őt a cionista munka fejlődéséről, egészen a mai helyzetig és egyben biztosította a nunciust, hogy a Cionista Világszervezet legfőbb törekvése, a félreértéseket minden tekintetben eloszlatni és azt a jó viszonyt, mely akkoriban a Vatikánnal fennállott, tovább fejleszteni.

Adler Illér dr. főrabbi emlékezete. A pesti izr. hitközség vasárnap, február 22-én néhai dr. Adler Illés főrabbi emlékezetére gyászistentiszteletet tartott. A megboldogult főrabbi emléke iránt még ma is mélyen élő kegyelet sok száz hivat hozott el a Rombach-utcai templomba. Az emlékbeszédet dr. Bernstein Béla nyíregyházai főrabbi mondta.

Az állampolgársági törvény. A „Jewish Chronicle” jeruzsálemi jelentése szerint rövid idő múlva közzé fogják tenni az állampolgársági törvényt. Ez meghatározza, hogy amaz ottomán alattvalók, akik Palesztinában laknak, avagy egyének, akik Palesztinában születtek, automatikusan palesztinai állampolgárokká lesznek; de megvan rá a joguk, hogy más állampolgárságra optáljanak két éven belül. Mindama egyének, akik 30 hónappal ezelőtt megkapták az ideiglenes palesztinai állampolgárságot (Certifikátokat), szintén palesztinai polgárokká lesznek, ha még mindig az országban laknak. Új kérvényezőknél három évi palesztinai tartózkodást kell kimutatniok, ebből legalább két évi megszakítás nélküli tartózkodást az országban, továbbá a három országnyelv — arab, héber vagy angol — egyikének ismeretét. Az új kérvényezőknél ki kell jelenteniök, hogy Palesztinában akarnak maradni és állampolgársági esküt kell letenniök a palesztinai kormány előtt. A főbiztosnak döntő hatalma van a kérvények engedélyezése vagy elutasítása fölött. — A „New Judaea” szerint a törvény tartalma még korántsem megállapított, csak tanácskoznak felőle.

A pesti Chevra Kadisa tagavatási ünnepélye. A Chevra Kadisa 1925 február 23-án a Dohány-utcai templomban tartotta meg tagavatási ünnepélyét. Az ünnep díszes ke-retek között folyt le.

A Budai Izr. Nőegylet bálja. A Budai Izr. Nőegylet 1925 március 10-én rendezte ezidei bálját a budai Vigadóban. A nőegylet bálrendező tagjai már hetek óta a legnagyobb gondossággal készítik elő az estét. Amily figyelemmel kíséri a zsidó társadalom a budai nőegylet kulturmunkáját és társadalmi tevékenységét, ugyanolyan mértékben nyilvánul meg az érdeklődés most az egyesület bálja iránt. Az elő-munkálatok díszes sikert ígérnek.

Szerencse a Kávécészében

A palesztinai dohánytermelés eredménye. A palesztinai dohánytermelés a „Jewish Chronicle“ szerint az elmúlt évben 250.000 fontot eredményezett, többet, mint amennyit a legnagyobb optimisták is elvártak. Eszerint az új munkaág fényes kilátásokkal kecsegtet. Palesztinai cigarettákat már az angol piacon is árúsítanak.

A tizennegyedik kongresszus Bécsben. Mint az ITA képviselője értesül, a 14. kongresszust Bécsben fogják megtartani. A londoni cionista központi iroda megbízta már az ausztriai cionista országos bizottságot, hogy a kongresszus megtartására megfelelő helyiségekről gondoskodjék és költségtervezetet küldjön át Londonba. Mint ismeretes, minden kongresszusi évben először információkat szereznek különböző városoktól és rendszerint többször megváltoztatják az üléselés helyének megállapítását. Ezért az ITA-jelentést is elővigyázattal kell fogadni, míg a végrehajtó-bizottság maga nem teszi közzé a kongresszus megtartásának helyét és idejét.

A palesztinai dohánytermelés jövedelme. A dohánytermesztés Palesztinában az elmúlt évben 250.000 fontot jövedelmezett, tehát többet, mint amennyit a legnagyobb optimisták vártak. Ezen új munkaágnak, mely már az első évben ily eredményeket tud felmutatni, fényes jövője van. A Palesztina-cigaretták megérkeztek már az angol piacra is.

Warburg Félixné évi 2000 dollárral járul hozzá a Hadassah költségeihez. Warburg Félix neje 2000 dollárt utalt át a Hadassahnak avval a megjegyzéssel, hogy ezt az összeget minden évben meg fogja adni. Warburgné ezzel az összeggel a Hadassah amerikai támogatóinak élén áll.

Kampagne 30.000 szervezett cionista megnyerésére. Varsóban a közel jövőben mozgalom indul meg, hogy a cionista szervezetnek 30.000 új tagot szerezzenek. A különböző varsói cionista egyesületek képviselői megígérték, hogy a központi bizottság elnökének, Levitének, rendelkezésére fogják bocsátani az e terv keresztülviteléhez szükséges munkaerőket.

Egy 100.000 dolláros adomány a jeruzsálemi egyetemnek. Izrael Matz, az amerikai cionista szervezet végrehajtóbizottságának tagja 100.000 dollárt adományozott a jeruzsálemi egyetem munkálatainak előmozdítására.

Sir Alfred Mond az egyiptomi gazdag zsidókat palesztinai tőkebefektetésre hívja fel. A kairói „Israel“ szerkesztőjének, dr. Mesrynak Sir Alfred Monddal folytatott beszélgetését közli, melyben ez utóbbi többek közt a következőket mondotta: Az egyiptomi zsidók oly közel vannak Palesztinához, hogy nekik kellett volna ott legelőször nagy tőkebefektetést lefektetni. Én a legnagyobb mértékben bízom Palesztina gazdasági fejlődésében. Jelentékeny összeget fektettem különböző palesztinai vállalatokba, így a szilikát- és cementgyárakba, különböző bankokba, általában olyan vállalatokba, melyek zsidó munkásoknak adnak foglalkozást.

A palesztinai bevándorlás januárban. Január hónapban 1840 bevándorló költözött Palesztinába.

Purimest a Zeneakadémiában. Budapest közönségének ritkán van alkalmja látni és élvezni oly zsidó művészetet, amely őszintén visszatükröztetné az igaz zsidó népeletet. A Magyar Zsidó Ifjak Egyesületének Ceire Mizrahi csoportja akarja ezt a hiányt pótolni, amikor f. évi márc. 9-én este fél 9 órai kezdettel a Zeneakadémia kamaratermében ilyen műsorral purimestélyt rendez. A 20-ik század modern színpadán megjelenik nyugati interpretálásban a keleti chasid. A jegyek iránt, érthető okokból, igen nagy az érdeklődés, miért is kérjük i. t. olvasóinkat, hogy jegyszükségleteikről szerkesztőségünkben mielőbb gondoskodni sziveskedjenek. Árak 15—60.000-ig.

Általános nyomda. Könyv- és lapkiadó rt. Budapest, VI., Nagymező-utca 3.

Az orth. hitk. polgári iskoláinak Jókai-ünnepé. Szép program keretében ünnepelte meg a bpesti. aut. orth. izr. hitközség polgári fiu- és leányiskolája febr. 18-án Jókai centenáriumát. Dr. Deutsch Adolf igazgató lendületes szavakkal ecsetelte Jókainak a viszonyát a hagyományhű zsidósághoz. Róna Jakab tanár „Jókai emlékezete“ címmel olvasott fel Jókai munkáiból. Az ifjuság szavalataival és énekszámáival tette változatosabbá az ünnepség műsorát. A kedves, hangulatos ünnepély tanúságot tett amellett, hogy a szigorúan zsidó hagyományokban nevelkedő ifjuság szívvel-lélekkel részt vesz a nagy író ünneplésében.

P'tirasz caddik. A rákoskereszturi új orth. sírkertben Sevat hó 8-án (febr. 2.) temették el Rabbi Salomo-Elimelech Stern-t (Orosházáról) nagy részvét mellett. Klein Békés csabai főrabbi mélyen megindító gyászbeszédben ecsetelte az elhunyt mintaszerű életét, tragikus küzdelmeit zsidó hitéért és meggyőződéséért, valamint megalkuvást nem ismerő harcos karakterét. Utána Abrahamsohn dr., a pesti ort. Chewra Kadischa főtitkára méltatta az elköltözött talmid Chacham és joré samijim kiváló egyéniségét. Rajtuk kívül még Welsz főrabbi (Tinnyéről) és Fuchs főrabbi (Biharkezesről) és Groszberg az Allgemeine Jüdische Zeitung egykori főszerkesztője bucsuztatták a sírnál a nagy rabbit. Nejen, valamint példás jámborságban nevelt gyermekeinek kívül Stern (Sebők) Sámuel elvbarátunk fivérét gyászolja az elhunytban.

Szerkesztésért és kiadásért felelős:

Dr. Ungár Béla.

Előfizetési árak: Egész évre 100.000 kor., félévre 50.000 korona.

Jugoszláviában: Egy évre 140 dinár.

Romániában: Egy évre 300 lei.

Amerikában: Egy évre 2 dollár.

A של פסח kokusz szappanra

kérjük süroösen a rendeléseket feladni. Szállítás az orth. rabbinátus hehserével postán utánvétellel.

Hungária Vegy. Gyár
BUDAPEST, IX., Páva-utca 7.

Butor szükségletét

mindenki

FÜRST LEÓ butorgyárában szerzi be
és cégét ajánlja BUDAPEST, VII. ker., Rottenbiller-utca 6. sz.

PERZSA- és gyári szőnyegek,
futók, átvétők

OLCSÓ ÁRUSÍTÁSA
SOMOGYI LALOS VII. DOB UCCA 22

VASBUTOR, rézbutort, gyermek ágyat, gyermekkoscsit, sodronyágy betétet, matracokat legelőssz gyár áron szállít Klein Gyula és társa vasbutorgyár lerakata, Dob-u. 58. Javításokat vállalunk

SZOFER Kohn Samuel szoter aus Jerusalem verkauft Tefilin. Mezuza-sz reczusoz csiszisz und ritet alte Tefilin zu ermäßigen. Preis. Dob-utca 10. folszant 7

Apró hirdetések

felvételnek a lap kiadójában

VI., Király-u. 36.

Mérlegké-es könyvelő, textil szállítási szakban hosszabb praxisal, kiváló referenciákkal rendelkező — egész napi, fél napi vagy óráknyvelést mérlegkésztést vállal Szombat szünet. Szives megkeresések a Zsidó Szemle kiadóhivatalához „H. M.“ jellegére.

A nyomdaiért felelős: Dr. Merényi Kornél.